

בנק ירושלים

**דוח על הסיכונים:
גילוי בהתאם לנדבך 3
ומידע נוסף על הסיכונים
ליום 31 במרץ 2020**

הדוח על הסיכונים ומידע פיקוחי נוסף בדבר הון פיקוחי על פי הוראות באזל III הכולל תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחיים שהונפקו על ידי הבנק נכללים באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: <https://www.bankjerusalem.co.il> כמו כן, הדוח על הסיכונים של הבנק נמצא באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך www.magna.isa.gov.il.

תוכן העניינים

עמוד

2	תוכן העניינים
3	אינדקס טבלאות הגילוי
11	חלק 2 – יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון
17	חלק 3 – הרכב ההון והלימות ההון
25	חלק 4 – יחס המינוף
27	חלק 5 – סיכון אשראי
38	חלק 5א – סיכון אשראי של צד נגדי
41	חלק 6 – סיכון נזילות
44	חלק 7 – סיכונים אחרים

אינדקס טבלאות הגילוי

עמוד	נושא	טבלה מס'	פרק
11	יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)	טבלה 1:	
16	סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)	טבלה 2:	2
19	תמצית הרכב ההון הרגולטורי לצורך חישוב יחס הון	טבלה 3:	3
20	הרכב ההון הפיקוחי (CC1)	טבלה 4:	
25	השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)	טבלה 5:	4
26	יחס המינוף (LR2)	טבלה 6:	
27	חובות לגביהם בוצעו שינויים בתנאים במהלך חודש מרץ	טבלה 7א:	5
28	שיעורי הפרשה מסיכון אשראי לציבור	טבלה 7ב:	
28	יתרות אשראי לפי ענפי משק	טבלה 7ג:	
30	התפתחות ביצועי האשראי לדיור ומדדי ביצוע עיקריים	טבלה 7ד:	
32	סיכונים בתיק ההלוואות לאנשים פרטיים ללא הלוואות לדיור	טבלה 7ה:	
33	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)	טבלה 8:	
34	נתונים על הפחתת סיכון אשראי (CR3)	טבלה 9:	
35	חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5)	טבלה 10:	
38	ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)	טבלה 11:	
39	הקצאת הון בגין התאמת שערור לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)	טבלה 12:	
40	סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)	טבלה 13:	6
42	מתכונת גילוי על יחס כיסוי הנזילות (LIQ1)	טבלה 14:	
46	מילון מונחים	טבלה 15:	
46	אינדקס	טבלה 16:	

הדוח על הסיכונים - כללי

אנו מתכבדים להגיש דוח על הסיכונים ליום 31 במרץ 2020 (להלן: "דוח על הסיכונים"). הדוח על הסיכונים, ערוך בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו בדבר דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

דוח על הסיכונים זה כולל מידע נלווה ומשלים לדוחות הכספיים המאוחדים של בנק ירושלים בע"מ.

הדוח נועד לאפשר לקוראי הדוחות של הבנק להעריך מידע משמעותי שכלול בהם לגבי יישום מסגרת העבודה של ועדת באזל, ההון, חשיפות הסיכון, תהליכי הערכת הסיכון.

השפעת התפשטות נגיף הקורונה

לעניין השפעת התפשטות נגיף הקורונה על הבנק ראה להלן פרק סיכונים מובילים ומתפתחים, פרקים רלוונטיים נוספים בהמשך ודוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2020.

אריאל לוינגר
סמנכ"ל, מנהל סיכונים ראשי

גיל טופז
מנהל כללי

זאב נהרי
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוח: 31 במאי 2020

מטרה ועקרונות הגילוי

דוח זה נערך בהתאם לשינוי בהוראה 651 "דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים" בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים. כתוצאה מכך מבנה ותוכן הדוח השתנו משמעותית בהשוואה לדוחות העבר.

המידע שנכלל בדוח זה כולל את דרישות הגילוי שנקבעו בהוראת הדיווח לציבור 651 "דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים" של בנק ישראל שמבוססת על פרסומים של וועדת באזל (להלן: נדבך 3) ודרישות הגילוי על הסיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות הגילוי שפורסמו על ידי הפורום ליציבות פיננסית (ה-FSF) ודרישות הגילוי שפורסמו על ידי צוות משימה (ה-EDTF) שהוקם על ידי המוסד ליציבות פיננסית (ה-FSB) לשיפור פרקטיקות הגילוי על סיכונים בתאגידים בנקאיים (להלן: EDTF). כמו כן, נכללו דרישות הגילוי הנוספות בהתאם להוראות הדיווח של בנק ישראל והנחיותיו (להלן: מידע אחר).

לאור זאת, הדוח כולל, בין היתר, את דרישות הגילוי הבאות, ככל שרלוונטי:

- גילוי על הסיכונים והחשיפות אליהם חשוף הבנק ואופן ניהולם.
- גילויים כמותיים על דרישות ההון ועל נכסי הסיכון בגין חשיפות אשראי, שוק ותפעולי;
- גילוי על חשיפות לסיכונים האחרים אליהם חשוף הבנק מעצם טבען של הפעילויות העסקיות שלו, כגון: סיכון משפטי, סיכון ציות, סיכון רגולטורי וסיכון סביבתי;
- מידע כמותי ואיכותי בדבר שינויים משמעותיים שחלו מאז פרסום הדוח שנתי לשנת 2019 בחשיפות הבנק לסיכונים אלה ואחרים ואופן ניהולן;
- גילויים מכוח המלצות של EDTF ומקורות אחרים כפי שאומצו על ידי המפקח על הבנקים ושינויים מהותיים במידע איכותי שנדרש מכוח המלצות כאמור;
- גילוי על השפעת נגיף הקורונה.

הדוח נערך בהתאם לעקרונות המפורטים להלן:

- בהתאם להוראת הדיווח לציבור 651 "דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים" הדיווח הרבעוני הינו מצומצם יותר ביחס לדיווח השנתי. לדיווח רחב יותר ראה את [הדוח על הסיכונים \(נדבך 3\) לשנת 2019](#).
- לגבי נתונים כמותיים שנכללו בגילויים קודמים במסגרת דרישות הגילוי של נדבך 3 או במסגרת דרישות גילוי נוספות כאמור לעיל, הוצגו נתונים השוואתיים לתקופות המקבילות בשנת הדיווח הקודמת כנדרש בהוראות.
- המידע מבוסס בחלקו על מידע פיננסי שמוצג בדוחות הכספיים של הבנק אשר משמשים בסיס לחישובים של יחסים רגולטוריים בהתאמות הנדרשות ובחלקו על הערכות פנימיות ומודלים פנימיים. לאור זאת, חלק מהמידע הינו בגדר אומדן לא מבוקר ו/או מייצג מידע שהינו בגדר מידע צופה פני עתיד.
- מידע רלוונטי נוסף בדבר חשיפה לסיכונים מסוימים והיבטים נוספים שהגילוי לגביהם נדרש בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים, ניתן למצוא בפרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה.
- מידע איכותי מפורט ברובו במסגרת הדוח השנתי, למעט אם חלו שינויים מהותיים בתקופה המדווחת. לאור זאת, יש לעיין בדוחות אלה ביחד עם [הדוחות הכספיים לשנת 2019 ולרבעון הראשון 2020](#) ועם [הדוח על הסיכונים \(נדבך 3\) לשנת 2019](#).

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח הדירקטוריון, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות מהווה מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968.

תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו, במידה ונכללו, במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה מאירועים כלכליים חריגים, כגון: שינויים קיצוניים בשיעורי הריבית, פיחות/תיסוף המטבע והאינפלציה וכן אירועים מדיניים/ביטחוניים בלתי צפויים אשר יכולים לשנות את התנהגות הציבור הן מההיבט של היקף לקיחת האשראי, פירעונו המוקדם, מיחזורו או קשיים בפירעונו השוטף בכל מגזרי הפעילות של הבנק והן מההיבט של יכולת גיוס המקורות.

כמו כן, שינויים ברגולציה או בהוראות חקיקה, הוראות גורמי פיקוח והתנהגות מתחרים עשויים להשפיע על פעילות הבנק. מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק", "צפוי", "עשוי", "עלול", "הערכה" וביטויים דומים להם. המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא עובדות עבר. ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר וודאות משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים אשר כוללים בין היתר:

- מיזוגים ורכישות במערכת הבנקאית והשפעתם על מבנה התחרות בענף.
- השפעת שינויים בהוראות רגולטוריות על טעמי הלקוחות ו/או על היקף הפעילות במערכת הבנקאית ומבנה התחרות בה ו/או על רווחיות הבנק.
- יכולת התממשות של תכניות הבנק על פי היעדים שנקבעו בהתאם לאסטרטגיה שלו.
- תגובות לא חזויות של גורמים נוספים (לקוחות, מתחרים ועוד) הפועלים בסביבה העסקית של הבנק.
- התממשות בעתיד של תחזיות ענפיות ושל תחזיות מאקרו כלכליות בהתאם להערכות מוקדמות של הבנק.
- תוצאות אפשריות של הליכים משפטיים.
- שינוי בטעמי הצרכנים ו/או בהתנהגותם.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על הערכות מקצועיות של הבנק, על תחזיות מאקרו כלכליות של חזאים בדבר מצב המשק והסביבה העסקית, על פרסומים והערכות של גורמים בענף ועל ניתוחים סטטיסטיים שעורך הבנק לגבי התנהגות לקוחותיו.

האמור משקף את נקודת המבט של הבנק והחברות הבנות שלו במועד עריכת הדוחות הכספיים בנוגע לאירועים עתידיים, המבוססת על הערכות שאינן ודאיות. מנתונים והערכות אלה נגזרות הערכות הבנק והחברות הבנות שלו והתכניות העסקיות שלהם. כאמור לעיל, התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי ולהשליך על התממשות התכניות העסקיות או להביא לשינוי בתכניות אלה.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה.

מסגרת הוראות רגולטוריות

בנק ירושלים בע"מ מפוקח על ידי בנק ישראל (להלן: "הפיקוח על הבנקים"), אשר מקבל מידע על הלימות ההון של הבנק וקובע את דרישות ההון הפיקוחיות המינימאליות בישראל, וכן קובע מסגרת הוראות רגולטוריות לניהול בנקאי תקין ולדיווח. הוראות חוק ורגולציה אשר התקבלו עד מועד פרסום הדוח השנתי של הבנק לשנת 2019 תוארו בדוחות הכספיים של הבנק לשנת 2019.

להלן, בתמצית, פירוט של שינויי חקיקה (לרבות הוראות של המפקח על הבנקים) רלוונטיים לתקופת הדיווח והוראות אשר התקבלו עד מועד פרסום הדוח הרבעוני אשר משפיעים או עשויים להשפיע באופן משמעותי על פעילות הבנק:

חוק שירותי תשלום התשע"ט – 2018

ביום 31 בדצמבר 2018 פורסם חוק שירותי תשלום התשע"ט 2019, שמטרתו להסדיר את מערכת היחסים בין נותן שירותי תשלום לבין המשלם והמוטב. תחולת החוק הינה ביום 14 באוקטובר 2020. הבנק נערך ליישום הוראות החוק. ליישום הוראות החוק לא צפויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים של הבנק. לפירוט נוסף ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות הכספיים של הבנק לשנת 2018.

גילוי על היערכות להפסקת השימוש בליבור

ביום 13 בפברואר, 2020, פרסם בנק ישראל מסמך גילוי על היערכות התאגיד הבנקאי להפסקת השימוש בריבית הליבור, בהתאם להנחיית רשות ני"ע הערך בארה"ב (ה-SEC), המבהירות את הגילוי הנדרש בנושא על-ידי התאגיד הבנקאי. ההנחיות פורסמו על רקע הסיכון לחוסר ודאות בנוגע לאופן הפרשנות של חוזים הצמודים לליבור, עקב מצב שבו החל משנת 2021 לא תפורסם עוד ריבית הליבור. במסמך נדרש תאגיד בנקאי אשר לו חשיפה מהותית לסיכון זה, לכלול גילוי נדרש בדוחות הכספיים שהוא מפרסם, בהתאם להתקדמות של התאגיד הבנקאי בתהליך היערכות שלו לניהול סיכון זה. הבנק פועל בהתאם למסמך הגילוי האמור. ההשפעה של אימוץ ההוראה על הדוחות הכספיים אינה מהותית.

הוראת ניהול בנקאי תקין 368 – "בנקאות פתוחה"

ביום 24 בפברואר 2020, פורסמה הוראת ניהול בנקאי תקין 368 בנושא "בנקאות פתוחה", אשר מחייבת את הבנקים לשתף מידע בנקאי של הלקוח, בהסכמת הלקוח, עם ספקי צד ג' מורשים ולאפשר ביצוע תשלומים בחשבוננו של לקוח באמצעות צד ג' המפוקח לעניין זה. כך, ספקי צד ג' יוכלו להציע ללקוחות מוצרים חדשים, מותאמים אישית ללקוח תוך שיפור חווית הלקוח. שירות זה יאפשר ויעודד כניסה של שחקנים חדשים בעולמות התשלומים, המידע, השיווק, והתיווך, וכל זה במטרה לאפשר תמחור טוב יותר ללקוח.

מטרת ההוראה היא להגדיר את התשתית של בנקאות פתוחה בישראל ובכך לחזק את השליטה של הלקוח במידע הפיננסי אודותיו ואת אופן ביצוע הפעולות בחשבון שלו. ההוראה מסדירה, בין השאר, את החובות של הבנק במסגרת הבנקאות הפתוחה, את ההגנות ללקוח, הכלים לניהול הסיכונים של הבנק בסביבה של בנקאות פתוחה, ובכלל זה את האפשרות של מקור המידע (בנק או חברת כרטיסי אשראי) להשעות הסכמה להעברת מידע במקרה של חשד סביר לפרצת אבטחת מידע אצל צד שלישי. הוראה זו קובעת את הדרישות מבנקים ומחברות כרטיסי אשראי בתפקידם כמנהלי חשבון תשלום, כמקור מידע וכן כצרכני מידע ויוזמי תשלומים בעצמם.

תחילת ההוראה נקבעה ליום 31 בדצמבר, 2020 (למעט סעיפים מסוימים ממנה), ולאור מצב החירום שהוכרז לאור מגיפת הקורונה, נדחתה התחולה ב-3 חודשים, ליום 31 במרץ 2021. הבנק נערך ליישום ההוראה.

הוראות רגולטוריות לעניין הקלות זמניות לאור מצב החירום (מגיפת הקורונה)

לאור הנסיבות המיוחדות והסגר שהוטל על המשק בימי הקורונה, אשר מחד גרמו לכך שהגורמים במשק עובדים בכוח אדם מצומצם שלא מאפשר לבצע את כל המטלות הרגולטוריות הקיימות במועדים הקבועים לכך, ומאידך לא אפשרו הגעה פיזית של אנשים לצורך ביצוע מטלות רגולטוריות, פרסמו רגולטורים שונים שורת הקלות ודחיות מועדים המחויבות מהנסיבות לעיל. בין היתר, נתנה הרשות לני"ע הקלות לעניין מועדי העברת דיווחים אליה בנושאים שונים, ניתנו היתרים של משרד העבודה לגבי העסקה בשעות נוספות וניהול כמות העובדים שרשאים להגיע לעבודה, ועוד.

כחלק מההקלות האמורות, פרסם בנק ישראל שורה ארוכה של הקלות לבנקים בתחומים שונים (במסגרת הוראת ניהול בנקאי

תקין 250 ומכתבים פרטניים נוספים).

בהיבט של יחסי בנק-לקוח, פרסם הפיקוח על הבנקים הנחיות רבות לגבי התאמות ושינויים שהבנקים נדרשים לבצע בקשר עם אופן ביצוע הפעילות הבנקאית מול לקוחות על מנת להקל על הלקוחות להחזיק מעמד בתקופה זו של קשיים כלכליים ואחרים, ובין היתר הנחה את הבנקים לאפשר ללקוחות לדחות במספר חודשים את מועדי פירעון ההלוואות שלהם (ואף פרסם ביום 7.5.20 מתווה מקיף משותף לכל המערכת הבנקאית בהקשר לדחיית תשלומי הלוואות – להלן: "המתווה המקיף") ולהשהות הגבלת לקוחות בגין החזרת שיקים, וכן אפשר לבנקים להחתים לקוחות בפרוצדורה קלה יותר לצורך הצטרפות לבנקאות בתקשורת ועוד.

ככלל, תוקף ההקלות והנחיות לשינוי אופן התנהלות מול הלקוחות נקבע עד 30 בספטמבר 2020, והמפקח רשאי, באישור הנגיד, להאריך את תוקף ההוראה לתקופה נוספת שלא תעלה על 6 חודשים. לעניין המתווה המקיף, ביום 7 במאי, 2020, הודיע הפיקוח על הבנקים על המתווה שאומץ על ידי המערכת הבנקאית לדחיית תשלומי הלוואות כסיוע ללקוחות הבנקים בהתמודדות עם השלכות משבר הקורונה. המתווה המקיף נועד לסייע ללקוחות הבנקים שנקלעו לקשיים כלכליים שמתבטאים, בין היתר, בירידה בהכנסות שמוביליה לקושי בהחזר ההלוואות שנטלו טרם פרוץ המגפה.

יצוין כי עוד בטרם גיבש המתווה המקיף, ימים ספורים לאחר שהתבררו היקפי המגפה והשלכותיה, ומתוך רצון לסייע למשקי הבית והעסקים להתמודד עם השינוי הדרסטי שנכפה עליהם, המערכת הבנקאית החלה לאפשר דחייה של תשלומי הלוואות, תוך שהפיקוח על הבנקים מעודד זאת בין השאר באמצעות הבהרות והקלות חשבונאיות. על מנת להמשיך ולסייע ללקוחות הבנקים לצלוח את המשבר, תוך ניהול סיכונים מושכל ואחראי, ועל מנת לייצר ודאות לציבור הרחב לגבי אפשרויות דחיית התשלומים, גובש מתווה אחיד לדחיית תשלומי הלוואות, אשר אומץ על ידי כל הבנקים, לרבות בנק ירושלים.

במסגרת המתווה ניתנות ההקלות הבאות ללקוחות:

- משכנתאות- הדחייה תבוצע לתקופה של 6 חודשים, ללא מגבלה על סכום יתרת ההלוואה.
- הלוואות צרכניות- הדחייה תבוצע לתקופה של 3 חודשים להלוואות שיתרתן לתשלום היא עד 100,000 ₪. בנוסף, ישנה אופציה (בהתאם לשיקול דעת הבנק) לדחייה נוספת של 3 חודשים להלוואות אלו.
- הלוואות לעסקים קטנים- הדחייה תבוצע ללא מגבלה על סכום יתרת ההלוואה, לתקופה של עד 6 חודשים, בהתאם לשיקול דעת הבנק.
- עמלות- לא ייגבו עמלות בגין דחיית תשלומי הלוואה.
- שיעור הריבית- התשלומים הנדחים יישאו ריבית שלא תעלה על שיעור הריבית בחוזה ההלוואה. חשוב להדגיש כי דחיית תשלום הלוואה כמוה כנטילת הלוואה חדשה, בגובה הסכום הנדחה.
- אופן פריסת תשלומי הלוואה- במשכנתאות פריסת התשלומים תהיה על פני כל יתרת תקופת ההלוואה, ובאשראי צרכני ועסקי התשלומים יידחו ככלל לסוף תקופת ההלוואה.
- תקופת הגשת בקשת הדחייה- ניתן להגיש בקשה לבנק לדחיית תשלומי הלוואה, בהתאם למתווה זה, עד לתאריך 31 ביולי, 2020.

להלן רשימת עיקרי ההתאמות וההנחיות שפורסמו על ידי הפיקוח על הבנקים:

נוהל בנקאי תקין מס' 201 בנושא מדידה והלימות הון – יעדי ההון המזעריים עודכנו, כך שביחס לתאגיד בנקאי בסדר הגודל של בנק ירושלים, יחס הון רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים לא יפחת מ-8% ויחס ההון הכולל לנכסי השיקול המשוקללים לא יפחת מ-11.5%.

נוהל בנקאי תקין מס' 301 בנושא דירקטוריון - דירקטוריון התאגיד הבנקאי רשאי לקיים ישיבות דירקטוריון שלא על ידי כינוס ישיבה פרונטאלית; ניתנה אפשרות לקיים דיונים במועד ובתדירות שיקבעו ובלבד שמספר הישיבות המינימאלי לא יפחת מהקבוע בחוק; וכן נדחו מועדי אישור הפרוטוקול והפצת טיוטת הפרוטוקול.

נוהל בנקאי תקין מס' 308A בנושא טיפול בתלונות ציבור - מענה לתלונות הציבור יכול להינתן בכתב או בעל פה כאשר הבנק נדרש לתעד כל תשובה והודעה כאמור שנמסרו ללקוח בעל פה; הבנק רשאי לתת תשובה ללקוח ולציין בה עיקרי נימוקיו בלבד, ובמקרים חריגים שיתועדו רשאי התאגיד הבנקאי לא לנמק את תשובתו.

נוהל בנקאי תקין מס' 311 בנושא ניהול סיכון אשראי - ניתנה ארכה של חודשיים למועד שקבוע בנוהל בנקאי תקין מס' לעניין החובה לקבלת דוח כספי עדכני מלקוח.

נוהל בנקאי תקין מס' 315 בנושא מגבלת חבות ענפית - בנקים יוכלו להגדיל את האשראי לענף הבינוי והנדל"ן, כך שסך האשראי (בניכוי חבויות לתשתיות לאומיות) יעלה משיעור של 20% ל-22% מסך כל חבויות הציבור. (עם תום תוקף ההוראה, תמשיך ההקלה לחול עוד 24 חודשים ובלבד ששיעור החבות לא יעלה על השיעור במועד תום תוקף ההוראה).

נוהל בנקאי תקין מס' 325 בנושא ניהול מסגרות אשראי בחשבונות עובר ושב - מכיוון שצפוי כי בימים אלו יותר לקוחות ייקלעו לקשיים תזרימיים, נקבע כי בנקים יוכלו לכבד חיובים של לקוחות שחרגו ממסגרת האשראי שהועמדה להם עד חריגה בגובה של 5,000 ₪ ל"אשראי לאנשים פרטיים" ו-100,000 ₪ ל"אשראי מסחרי", למשך 3 ימים מהיווצרות החריגה.

נוהל בנקאי תקין מס' 326 בנושא ליווי פיננסי - בוטלה הדרישה לפיה הבנק נדרש להוציא לרוכש ערבות בגין סכום ששולם באמצעות שובר התשלום המקורי בתוך 14 ימי עסקים מיום התשלום.

נוהל בנקאי תקין מס' 329 בנושא מגבלות למתן הלוואות לדיור - הבנק רשאי לאשר הלוואה לדיור שלא לצורך רכישת זכות במקרקעין עד לשיעור מימון של 70% בכפוף להצהרת הלווה כי ההלוואה אינה מיועדת למטרת רכישת דירה נוספת. כמו כן, הבנק רשאי להסתמך על הכנסות הלווה טרום עידן הקורונה בהתקיים תנאים מסוימים.

נוהל בנקאי תקין מס' 355 בנושא המשכיות עיסוקית - הינחה את הבנקים לפעול במתכונת מצומצמת ולפתוח לקהל רק חלק מהסניפים. שיעור הסניפים הפתוחים השתנה מספר פעמים, בהתאם לחומרת מצב החירום שהוגדר בארץ במועד עידכון המגבלה מפעם לפעם. לכל אורך התקופה, נקבע כי בסניפים הפתוחים נדרש הבנק לתת את כלל השירותים הניתנים בשגרה.

נוהל בנקאי תקין מס' 357 בנושא ניהול טכנולוגיית המידע - אפשר להאריך את התקופה לביצוע סקר בטיחות עבור מערכות שמחויבות לבצע סקר אחת ל-18 חודש, לכל היותר בשישה חודשים נוספים מהמועד הקבוע בנב"ת.

נוהל בנקאי תקין מס' 367 בנושא בנקאות בתקשורת ונוהל בנקאי תקין מס' 420 בנושא משלוח הודעות בתקשורת - כדי לסייע בהנגשת ערוצי התקשורת הקיימים ללקוחות בימי הסגר, נקבע כי הבנק רשאי לשלוח בערוצי בנקאות בתקשורת הודעות ללקוחותיו המציעות להם להצטרף לשירותים אלו ומנחות אותם כיצד לבצע זאת או מציעות להם להנפיק כרטיס חיוב, גם אם הלקוח אינו צד להסכם בנקאות בתקשורת בערוצים אלו או שאין ברשותו כרטיס חיוב אחר שהונפק על ידי הבנק. כמו כן, הוגדלו היקפי הפעילות שביחס אליהם יחולו ההקלות לעניין זיהוי ואימות מ-50,000 ₪ ש"ח ל-100,000 ₪ ש"ח.

נוהל בנקאי תקין מס' 368 בנושא יישום תקן של בנקאות פתוחה בישראל - מועדי תחילת ההוראה על שלביה השונים נדחו בתקופה של כשלושה חודשים כמפורט בהוראה.

נוהל בנקאי תקין מס' 411 בנושא ניהול סיכונים איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור - ניתנו מספר הקלות לעניין אופן זיהוי לקוחות לצורך הקלה על הפעילות.

נוהל בנקאי תקין מס' 426 בנושא מתן מענה טלפוני אנושי מקצועי - הגדרת "אזרח ותיק" עודכנה כך שהגיל המינימלי ממנו יקבל הלקוח קדימות בתור במענה הטלפוני יהיה 70 במקום 75.

נוהל בנקאי תקין מס' 432 בנושא העברת פעילות וסגירת חשבון של לקוח - הוארכה התקופה לטיפול בבקשת לקוח לסגירת חשבון ל-14 ימי עסקים מהמועד בו השלים הלקוח את הפעולות הנדרשות ממנו בהתאם להוראה.

נוהל בנקאי תקין מס' 439 בנושא חיובים על פי הרשאה - נקבע כי הבנק רשאי לקבל מלקוח הוראה לביטול חיוב מסוים בהרשאה לחיוב חשבון באמצעות הטלפון, ובלבד שהשיחה תתועד.

נוהל בנקאי תקין מס' 450 בנושא הליכי גביית חובות - ניתן לקבל הסכמת לקוח גביה להסדר חוב גם באמצעות הטלפון ללא חתימה, בכפוף לתיעוד.

נוהל בנקאי תקין מס' 451 בנושא נהלים למתן הלוואות לדיור - הוארכו המועדים אשר במסגרתם נדרש הבנק להנפיק מכתבי כוונות, אישור סילוק והודעות על כך שביטח את הלווה בביטוח מטעמו.

כמו כן, בעקבות הכרזתו של שר הבריאות על נגיף הקורונה כמחלה מידבקת המסוכנת לציבור קבעה המפקחת על הבנקים כי תאגיד בנקאי ובנק הדואר יהיו הגבלה של חשבון ובעליו בשל שיקים שסורבו מחמת "אין כסיו מספיק" כמוגדר בחוק שיקים ללא כסיו, החל מיום 4 במרץ, 2020, ובהתאם לתקופה הקבועה בחוק.

1. ביום 29 במרץ, 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב שכותרתו "חלוקת רווחים בעקבות משבר הקורונה", ובו הודיע לבנקים כי על מנת להבטיח את יכולתם להמשיך להציע אשראי בתקופת משבר הקורונה, הופחתה דרישת ההון הרגולטורית בנקודת אחוז אחת, כך שהיחס הרגולטורי המינימלי של הבנק עומד על 8.9%. באותו מכתב התבקשו הבנקים לבחון מחדש את מדיניות חלוקת הדיבידנד שלהם על רקע המשבר ולהודיע לפיקוח על תוצאות הבחינה המחודשת שערכו.

2. במהלך חודש אפריל, 2020, עדכנה יחידת הסייבר אשר בפיקוח על הבנקים כי קיימת התגברות באיומי הסייבר על המערכת הבנקאית לאור התפשטות נגיף הקורונה. הבנק מקיים את ההנחיות הנדרשות ממנו, והדירקטוריון עוקב ומפקח על ההיערכות בנושא בהתאם לצורך ולהנחיות הפיקוח על הבנקים.

3. ביום 21 באפריל, 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב שכותרתו "דגשים לדוחות לציבור לרבעון ראשון לשנת 2020", ובו הגדיר לבנקים קווים מנחים לביצוע אומדן הפסדי האשראי הצפויים לקראת פרסום הדוחות לרבעון הראשון, פירט את הגילויים שנדרש לבצע בדוחות הרבעון הראשון בהקשר להשפעות אירוע נגיף הקורונה, וקבע כי הבנקים רשאים לדחות את מועד פרסום הדוחות לרבעון הראשון עד ליום 30 ביוני, 2020.

4. בד בבד עם האמור לעיל, ניתנו מספר הקלות גם בהקשר להוראות הדיווח לפיקוח, ובמסגרת חוזר הפיקוח על הבנקים בנושא "הוראת שעה – הקלות בהוראות הדיווח לפיקוח על הבנקים" פורטה רשימה של הוראות דיווח שהדיווח בגינן הוקפא, ורשימה של הוראות דיווח שניתנה בגינן דחיה למועד דיווח מאוחר יותר.

5. להלן רשימת עיקרי ההתאמות וההנחיות שפורסמו על ידי רגולטורים נוספים:

- משרד הבינוי והשיכון אישר לבנקים לדחות תשלומי משכנתאות לזכאים אשר קיבלו הלוואות מכספי אוצר.
 - משרד העבודה פירסם היתר המאשר להעסיק עובדים בשעות נוספות מעבר לכמות המותרת בחוק (תוקפו של היתר זה פג בתחילת מאי).
 - הרשות לניירות ערך האריכה את התקופות הקבועות לביצוע מטלות שונות ודיווחים שונים בהקשר לשירותי ייעוץ לני"ע (אפשרות לבצע עדכון צרכי לקוח מיועץ בתוך 15 חודש במקום 12; דחיית המועדים למשלוח דוחות מידע ללקוחות מיועצים; אישור לדחות מועד פרסום דוחות כספיים; הקלות לגבי אופן תיעוד שיחות ייעוץ, ועוד).
 - הממונה על תשלום שוברי חוק המכר פרסם הקלות לגבי אופן הנפקת שוברים וביצוע תשלומים בקשר לדירה חדשה.
 - רשויות המס האמריקאיות אישרו דחיה במועד הגשת דיווח הפטקה לסוף שנת 2020
 - רשם החברות פרסם הקלות לגבי אופן רישום וביטול שיעבודים מרחוק.
- הבנק למד את ההנחיות וההקלות שפורסמו על ידי בנק ישראל והרגולטורים האחרים, והטמיע אותן בהתנהלותו השוטפת.

יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון

[נדבר 3]

יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)

טבלה מספר 1 – יחסים פיקוחיים עיקריים:

ה	ד	ג	ב	א	
31.03.2019	30.06.2019	30.09.2019	31.12.2019	31.03.2020	
					על בסיס מאוחד ליום:
					הון זמין (במיליוני ש"ח)
879.7	906.3	908.0	944.9	951.4	1 הון עצמי רוברד 1
879.7	906.3	908.0	944.9	951.4	א1 הון עצמי רוברד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
879.7	906.3	908.0	944.9	951.4	2 הון רוברד 1
879.7	906.3	908.0	944.9	951.4	א2 הון רוברד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
367.4	355.4	350.6	349.7	347.7	3 הון כולל
1,247.1	1,261.7	1,258.6	1,294.6	1,299.1	א3 הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר
					נכסי סיכון משוקללים (RWA) (במיליוני ש"ח)
8,659.6	8,888.3	9,023.8	9,089.9	9,241.9	4 סך הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA)
					יחסי הלימות הון (באחוזים), לפי הוראות המפקח על הבנקים
10.2%	10.2%	10.1%	10.4%	10.3%	5 יחס הון עצמי רוברד 1
10.2%	10.2%	10.1%	10.4%	10.3%	א5 יחס הון עצמי רוברד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
10.2%	10.2%	10.1%	10.4%	10.3%	6 יחס הון רוברד 1
10.2%	10.2%	10.1%	10.4%	10.3%	א6 יחס הון רוברד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
14.4%	14.2%	13.9%	14.2%	14.1%	7 יחס הון כולל
14.4%	14.2%	13.9%	14.2%	14.1%	א7 יחס הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר
9.9%	9.9%	9.9%	9.9%	8.9%	א11 יחס הון עצמי רוברד 1 הנדרש ע"י המפקח על הבנקים ⁽¹⁾
0.3%	0.3%	0.2%	0.5%	1.4%	א12 יחס הון עצמי רוברד 1 זמין, מעבר לנדרש ע"י המפקח על הבנקים ⁽¹⁾
					יחס המינוף, לפי הוראות המפקח על הבנקים⁽²⁾
14,708.6	14,331.3	14,527.1	15,167.7	15,131.9	13 סך החשיפות (במיליוני ש"ח)
6.0%	6.3%	6.3%	6.2%	6.3%	14 יחס המינוף (באחוזים)
6.0%	6.3%	6.3%	6.2%	6.3%	א14 יחס המינוף, לפני השפעת הוראות מעבר (באחוזים)
					יחס כיסוי נזילות, לפי הוראות המפקח על הבנקים⁽³⁾
2,141.7	2,371.5	1,944.1	2,034.2	2,412.7	15 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
875.6	786.1	751.8	850.5	990.8	16 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
247%	305%	261%	241%	248%	17 יחס כיסוי נזילות (באחוזים)

(1) לפירוט השינוי בדרישת יחסי הון עצמי ראה פרק הרכב ההון והלימות ההון בהמשך. לרבות דרישות הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח.

(2) ראה להלן בפרק "יחס המינוף" להרחבה בנושא.

(3) ראה להלן בפרק "יחס כיסוי הנזילות" להרחבה בנושא.

סיכונים מובילים ומתפתחים

[EDTF]

זיהוי גורמי סיכון מובילים ומתפתחים

בהתאם למסמכי מדיניות ניהול הסיכונים השונים של הבנק ולהוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל, מבוצע ניטור שוטף אחר הסיכונים אליהם חשוף הבנק. ניטור זה נועד להבטיח היערכות מתאימה לניהול הסיכון, מניעת התממשותו וניטור הימצאות הבנק בתחום המגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון ובנק ישראל. בנוסף, הבנק מבצע מעקב הדוק אחר ההתפתחויות בשווקים הפיננסיים, בנתונים מאקרו כלכליים וברגולציה וחקיקה שחלות או עשויים לחול או להשפיע על הבנק, ואשר יחד עם האסטרטגיה העסקית ותמהיל הפעילות הקיים עשויים לחשוף את הבנק לסיכונים משמעותיים. בטיפול בסיכונים שזוהו, הבנק מבחין, בין היתר, בין הסיכונים המובילים לבין הסיכונים המתפתחים אשר מזוהים באופן הבא:

■ **סיכון מוביל** - מייצג גורם סיכון משמעותי אליו חשוף הבנק בעקבות הפעילות הנוכחית שלו או ההסכמים שהבנק צד להם אשר מידת החשיפה של הבנק אליו מדורגת, בהתאם למדיניות הבנק, כחשיפה ברמה "בינונית" או חמורה יותר.

התפשטות נגיף הקורונה הינו אירוע בעל השלכות מקרו כלכליות מהותיות המשפיע הן על אופן עבודת הבנק והן על הפוטנציאל להתממשות סיכונים שונים. בשלב זה קיימת אי וודאות לגבי משך המשבר והשלכותיו בעתידיות על פעילות המשק העולמי, המשק המקומי, לקוחות הבנק והבנק עצמו. הבנק זיהה מספר סיכונים אשר עשויים להתפתח בתקופת המשבר.

להלן ריכוז השפעת גורמי הסיכון על עסקי התאגיד הבנקאי:

תיאור הסיכון	הסיכון
בינונית-גבוהה*	השפעה כוללת של סיכונים אשראי
בינונית-גבוהה*	סיכון בגין איכות לווים וביטחונות
בינונית-גבוהה*	סיכון בגין ריכוזיות ענפית
נמוכה	סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים
בינונית	השפעה כוללת של סיכונים שוק
בינונית	סיכון ריבית
נמוכה	סיכון אינפלציה
נמוכה	סיכון שערי חליפין
נמוכה	סיכון מחירי מניות ואג"ח
נמוכה	סיכון נדילות
בינונית-גבוהה*	סיכון תפעולי
בינונית	סיכונים טכנולוגית המידע
בינונית	סיכונים אבטחת מידע וסייבר
נמוכה	סיכון משפטי
בינונית	סיכון רגולטורי
בינונית	סיכון מוניטין
בינונית-גבוהה*	סיכון אסטרטגיה
בינונית	סיכון ציות
בינונית	סיכון איסור הלבנת הון ומימון טרור

*רמת הסיכון הועלתה לבינונית-גבוהה על רקע התפשטות נגיף הקורונה והשפעותיה הנוכחיות והאפשריות לעתיד על המצב הכלכלי.

■ **סיכון מתפתח** - הינו סיכון אשר קיימת אי ודאות בקשר להתממשותו. עם זאת, סיכון זה יקבל תשומת לב מיוחדת של הנהלת הבנק בהתוויית האסטרטגיה העסקית ומסגרת ניהול הסיכון המתאימה.

במהלך תקופת הדוח פרץ בעולם ובארץ משבר הקורונה. התפשטות נגיף הקורונה הינו אירוע בעל השלכות מקרו כלכליות מהותיות המשפיע הן על אופן עבודת הבנק והן על הפוטנציאל להתממשות סיכונים שונים ובהם סיכון אשראי, סיכונים שוק, וסיכון תפעולי כולל

סייבר ו-IT. בשלב זה קיימת אי וודאות לגבי משך המשבר והשלכותיו בעתידיות על פעילות המשק העולמי, המשק המקומי, לקוחות הבנק והבנק עצמו. הבנק זיהה מספר סיכונים אשר עשויים להתפתח בתקופת המשבר ונערך עוד טרם הגעת המגיפה לישראל וממשיך לקיים מעקב אחר התפתחות הסיכונים וניהולם.

להלן טבלה המרכזת את הסיכונים המתפתחים בבנק כולל סיכוני המשבר:
ריכוז הסיכונים המתפתחים בבנק

הסיכון	תיאור הסיכון
סיכון מקרו-כלכלי וסיכון משקי	סיכון שהבנק עשוי להיות מושפע ממנו בעקבות הרעה בנתונים מקרו כלכליים בישראל וסיכונים משקיים אחרים ובעיקר בגין שיעורי האבטלה. התפשטות נגיף הקורונה מביאה להרעה מהותית בפעילות המשק בישראל אליו חשופה פעילות הבנק ועשויות להיות לה השלכות על עסקי הבנק, לרבות בגין עלייה בסיכון האשראי במגזר משקי הבית ובתחום מימון פרויקטים בנדל"ן. בעת עריכת הדוחות הכספיים קיימת הקפאת תשלומים נרחבת באשראי למגזר משקי הבית (לדיר ואחר). כמו כן, להורדת הריבית וקטון פוטנציאלי בהיקפי פעילות הבנק, עשויה להיות השפעה על קיטון בהכנסות המימון העתידיות של הבנק.
סיכונים תפעוליים	הבנק נדרש לנהל את הסיכון ולהמשיך בביצוע פעולות למרות שייתכן שתהיה מצבת עובדים נמוכה וקושי בהגעה למקום העבודה במקרה של התפשטות חוזרת של הנגיף. עקב התפשטות נגיף הקורונה חל ברבעון זה מעבר משמעותי של עובדים לעבודה מרחוק ושינויים נוספים באופן פעילות הבנק. גורמים שונים עשויים לנצל את המצב המשברי לביצוע מעילה או הונאה.
סיכון סייבר	אפשרות תקיפת סייבר על מערכות ה-IT של הבנק ואתרי הבנק אשר עשויה לגרום לפגיעה ביכולת להמשיך לספק שירות או לגרום עיכוב במתן שירות, גניבת נתוני הלקוחות ופגיעה במוניטין הבנק. בתקופת משבר קיימת עלייה בחשיפה לסיכון במשבר בגלל גורמים עוינים אשר עשויים לנצל את המשבר לביצוע תקיפות סייבר ונסיונות הונאות סייבר (למשל פשינג).
סיכון מודל עסקי	איומים אשר יכולים לנבוע להחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים כולל שינויים טכנולוגיים. משבר הקורונה עלול להקשות על יכולת התממשות של תכניות הבנק על פי היעדים שנקבעו בהתאם לאסטרטגיה שלו.
סיכון רגולטורי	השלכות הרגולציה בכל הקשור להטלת מגבלות משמעותיות על פעילות הבנק והצבת דרישות מכבידות.
סיכון ציית	הסיכון שעל תאגיד תוטל סנקציה חוקית או רגולטורית, הפסד פיננסי מהותי או פגיעה במוניטין כתוצאה מכישלון שלו לציית להוראות צרכניות, חוקי מיסוי, הפסד פיננסי כתוצאה מהתממשות הסיכון ההתנהגותי (Conduct Risk) ודרישות בתחום הלבנת הון ומימון טרור.

ביום 12 לפברואר 2020 פורסמה על ידי נציבות זכויות האדם של האו"ם "רשימה השחורה" של בתי עסק הפועלים ביהודה ושומרון, מזרח ירושלים ורמת הגולן. להערכת הבנק, להכללת בנק ירושלים ברשימה הנ"ל לא צפויה להיות השפעה מהותית.

השפעת נגיף הקורונה

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020 התפשט נגיף הקורונה בקצב מהיר ברחבי העולם, ובתגובה לכך ננקטו על-ידי ממשלות לרבות בישראל צעדי התגוננות כגון הגבלת מעבר בין מדינות, אמצעי בידוד וצמצום התקהלויות ותנועה, סגרים, הגבלות על הפעלת עסקים פרטיים ושירותים ממשלתיים ועירוניים ועוד. התפשטות הנגיף ואמצעי התגוננות אלו גורמים לפגיעה כלכלית מהותית ומגמות שליליות בכלכלה העולמית ובכלכלה הישראלית ולפגיעה בשוקי ההון העולמיים ובשוק המקומי. בתגובה, ממשלות ובנקים מרכזיים בעולם לרבות בישראל נוקטים במגוון צעדים ובכללם מענקים, הלוואות, התערבות בשוקי ההון ועוד.

התפשטות הנגיף מביאה להרעה מהותית בפעילות המשק בישראל אליו חשופה פעילות הבנק ועשויות להיות לה השלכות על עסקי הבנק, לרבות בגין עלייה בסיכון האשראי במגזר משקי הבית ובתחום מימון פרויקטים בנדל"ן. כמו כן, להורדת ריביות לזמן קצר על-ידי הבנקים המרכזיים, אלה שהתרחשו והורדות נוספות שעשויות להתבצע, השפעה על קיטון בהכנסות המימון העתידיות של הבנק.

לא ניתן להעריך את היקף התפשטות הנגיף בעתיד, או את תגובת הממשלות והבנקים המרכזיים הן מבחינת ההגבלות שיוטלו על המשקים ומשכן והן מבחינת צעדים לתמיכה ועידוד הפעילות הכלכלית ואת תגובת הכלכלות והשווקים, כמו כן לא ניתן לאמוד ולכמת את משך האירוע ועומקו ואת השפעתו העתידית על הכלכלה העולמית, המשק הישראלי, לקוחות הבנק ועל הבנק עצמו.

הנהלת הבנק מקיימת מעקב אחר התפתחות המשבר וההשלכות הפיננסיות והעסקיות בגינו ובוחנת את התאמת האסטרטגיה העסקית נוכח האירועים. הוגדר ניטור ומעקב הדוק בתחומי הפעילות השונים של הבנק. באופן שוטף, נבחנו תרחישים שונים להתפתחות האירוע ולהשפעותיו על מכלול הסיכונים ועל פעילות הבנק. כמו כן, הנהלת הבנק מדווחת באופן שוטף לדירקטוריון הבנק וועדותיו אודות צעדי בניהול האירוע בתחומים המפורטים להלן.

בהיבט התפעולי ובהיבטי המשכיות עסקית, נקט הבנק בשורה של תהליכים ואמצעים המבטיחים רציפות תפעול הבנק ומתן שירות ללקוחות ובכללם עבודה מרוחק, דילול ו/או פיצול יחידות, שינויים באופן פעילות הסניפים והפעילות מול הלקוחות, וזיודא רציפות תפקודית מול הספקים המהותיים עימם עובד הבנק, טיפול בעובדים וניהול המשאב האנושי של הבנק והסטת משאבים לטובת שירות לקוחות. הנהלת הבנק פועלת תוך שמירה על בריאותם וביטחונם של עובדי הבנק ולקוחותיו, בשים לב להוראות בנק ישראל והוראות של משרדי הממשלה הרלוונטיים במטרה להמשיך לשרת את לקוחותיו ולהגן על חוסנו של הבנק. כמו כן במסגרת הפעולות להבטחת הרציפות התפעולית של הבנק ובשל המגבלות שהוטלו, חלק ניכר מעובדי הבנק החלו לעבוד מהבית. חלק נוסף מעובדי הבנק הוצאו לחופשה בתשלום.

לעניין הערכת השפעת גורמי הסיכון על עסקי הבנק על רקע התפשטות נגיף הקורונה ראה פרק זה לעיל.

לאור הנסיבות המיוחדות והסגר שהוטל על המשק בימי הקורונה, אשר מחד גרמו לכך שהגורמים במשק עובדים בכוח אדם מצומצם שלא מאפשר לבצע את כל המטלות הרגולטוריות הקיימות במועדים הקבועים לכך, ומאידך לא אפשרו הגעה פיזית של אנשים לצורך ביצוע מטלות רגולטוריות, פרסמו רגולטורים שונים שורת הקלות ודחיות מועדי המחויבות. בפרט ניתן לציין את הוראת שעה ניהול בנקאי תקין 250 של הפיקוח על הבנקים המתעדכנת מעת לעת. לעניין זה יוער, כי ביום 31 במרץ 2020 הכריז הפיקוח על הבנקים על הפחתת דרישות ההון מהבנקים, על מנת לאפשר לבנקים להגדיל את היצע האשראי ללקוחותיהם. הפחתת דרישת ההון מהבנקים נעשתה באמצעות הוראת שעה לתקופה של שישה חודשים עם אפשרות להארכה. ראה ממשל תאגידי פרק בנוגע למגבלות חקיקה והוראות רגולטוריות. בהתאם, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרשים מהבנק על-ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, ליום 31 במרץ 2020 ולמשך תקופת הוראת השעה, הינם 8.9% ו-12.4% בהתאמה (במקום 9.9% ו-13.4% לפני הוראת השעה). כמו כן, התבקשו הבנקים לבחון מחדש את מדיניות חלוקת הדיבידנד ותכניות לרכישה עצמית של מניות, על רקע המשבר האמור. לפרטים נוספים אודות הון והלימות ההון של הבנק ראה להלן בפרק הון והלימות הון ובנדבך 3 לשנת 2019.

לנוכח התפשטות נגיף הקורונה והשלכותיו האפשריות על מצב המשק והלווים, ומתוך מטרה לעודד תאגידים בנקאיים לפעול לייצוב לוויים שלא עומדים או עשויים שלא לעמוד במחויבויות התשלום החוזיות שלהם עקב נגיף הקורונה, פרסם בנק ישראל דגשים לטיפול בחובות לגביהם בוצעו שינויים בתנאים. בהתאם לחוזר נקבע בתמצית כי שינויים בתנאי הלוואות לא גורמים באופן אוטומטי לסיווג של הלוואות כחובות בעייתיים בארגון מחדש, כאשר בשל אירוע נגיף הקורונה מבוצעים שינויים לזמן קצר בתשלומים ללווים אשר לא היו בפיגור קודם לכן. ליום 31 במרץ 2020 היקף התשלומים שנדחו בבנק עמד על סך של כ-57 מ' ש"ח ויתרת האשראי בגינו נדחו התשלומים עמדה על סך של כ-2.1 מליארדי ש"ח. לאחר תאריך המאזן הבנק המשיך לאשר בקשות לדחיית התשלומים כך שהיקף יתרת התשלומים שנדחו עד לאמצע חודש מאי 2020 עמד על סך של כ-96 מ' ש"ח ויתרת האשראי אשר בגינו נדחו התשלומים עמדה על סך של כ-3.3 מליארדי ש"ח לאותו תאריך.

על רקע אי הוודאות, צופה הבנק כי הפסדי האשראי יגדלו ובתרחיש שעליו מתבססים האומדנים לחישוב ההפרשות להפסדי אשראי בגין השפעת נגיף הקורונה, הבנק מניח כי שיעור האבטלה, שהוא גורם משמעותי בקביעת בגין הפסדי אשראי הצפויים מאשראי לאנשים פרטיים, יעמוד בשנת 2020 על כ- 6% בדומה לתחזית של בנק ישראל. כמו כן, בקביעת אומדן ההפסדים הצפויים התבסס הבנק על היקף דחיית התשלומים העדכניים ביותר שברשותו. ההוצאות בגין הפסדי אשראי ברבעון הראשון של שנת 2020 הסתכמו ב- 51.2 מיליוני ש"ח מתוכם כ- 35.1 מיליוני ש"ח נבע מגידול בהפרשה קבוצתית ואשראי לאנשים פרטיים שאינו לדיור בגין ההשפעה הצפויה כתוצאה ממשבר נגיף הקורונה. נציין כי הבנק ימשיך לעקוב אחר ההתפתחויות הן ברמה המקרו כלכלית והן על התנהגות תיק האשראי ויעדכן את ההפרשה להפסדי אשראי באופן שוטף ובהתאם לתוצאות בפועל שתיתכנה ותהיינה שונות מהערכות הבנק בשלב זה. לפרטים נוספים אודות היקף דחיית התשלומים וההפרשות להפסדי אשראי ראה להלן בפרק 3.

במהלך חודש מרץ 2020 כתגובה להתפתחות המשבר, נרשמו ירידות חדות בשוקי ההון בעולם ובישראל. כתוצאה מירידות אלה נרשמו הפסדים בדוח רווח והפסד של הרבעון הראשון בסך 4.5 מיליוני ש"ח הנובעים בעיקרם מפעילות השקעה במניות וקרנות. בנוסף נרשמו הפסדים שטרם מומשו מהתאמת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן בסך כ-5.7 מיליוני ש"ח לפני השפעת המס אשר נכללו ברווח כולל אחר. לאחר תאריך המאזן עם העלייה בשווקים בארץ ובעולם חל שיפור בסעיפים אלה.

בנוסף, בשל עליה בריבית ההיוון, נרשמו הכנסות כתוצאה מקיטון בהתחייבויות האקטוארית בגין הטבות עובדים בסך כ-7.7 מיליוני ש"ח לפני השפעת המס אשר נכללו ברווח כולל אחר.

תכניות והערכות הבנק המפורטות לעיל, הינן בבחינת מידע צופה פני עתיד והן מתבססות על הנחות ועל תחזיות שונות שהיו בפני הבנק. מידע זה יכול שלא יתממש בשל שינויים העשויים לחול בשל גורמים שונים שאינם בשליטת הבנק בלבד. הגורמים המשפיעים כוללים תחזיות והערכות לגבי התפתחויות כלכליות בארץ ובעולם, במיוחד לגבי המצב הכלכלי במשק, כולל השפעת תנאים מאקרו כלכליים וגאו-פוליטיים ושינויים בשוקי ההון, וכן גורמים שונים נוספים המשפיעים על החשיפה לסיכונים: העדפות הציבור, הוראות גורמי פיקוח ואחרים, היבטים הקשורים בתדמית הבנק, התפתחויות טכנולוגיות ונושאי כוח אדם.

לפרטים נוספים אודות גילוי בדבר השפעת התפשטות נגיף הקורונה, ראה ביאור 17 [לדוח הכספי ביניים לרבעון ראשון 2020](#).

התפתחויות בכלכלה העולמית והישראלית

לפרטים אודות התפתחויות בכלכלה העולמית והישראלית לאור התפשטות נגיף הקורונה ראה פרק 2 של דוח הדירקטוריון [לדוחות הכספיים ל- 31 במרץ 2020](#).

סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1) [נדבך 3]

מדידת החשיפות לסיכונים השונים מבוססת על יתרות בספרי הבנק כפי שנערכו בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים החלים על הבנק ובהתאם להנחיות החישוב הספציפיות שנקבעו בהוראות נב"ת 203-209. המדידה עשויה להשתנות בהתאם לשינויים בכללים ובהוראות אלו וכן שינויים נוספים כגון: שינויים בגודל ותמהיל התיק, שינוי באיכות התיק ונתונים כלכליים, וכן שינויים בשיטות החישוב לרבות שיטות להפחתת סיכון (CRM). חשיפות הסיכון המוצגות להלן מבוססות על הכללים שהוגדרו לצורך חישוב ההון הפיקוחי הדרוש במסגרת נדבך 1 על מנת לתמוך בסיכונים אלו.

החל מיום 1 בינואר 2020 הבנק מיישם תקן חשבונאי חדש בנושא חכירות. השפעת התקן הינה גידול של כ- 90 מ' שה נכסי סיכון וקיטון של כ- 0.1% ביחס הון עצמי רובד 1.

טבלה 2 – סקירת נכסי סיכון משוקללים:

א	ב	ג	
נכסי סיכון משוקללים ⁽¹⁾	נכסי סיכון משוקללים ⁽¹⁾	דרישות הון מזעריות*	
31.03.2020	31.03.2019	31.03.2020	
	במיליוני ש"ח		
7,963.1	7,587.0	637.1	1 סיכון אשראי ⁽²⁾ ⁽³⁾
139.5	82.5	9.9	6 סיכון אשראי של צד נגדי ⁽³⁾
0.9	0.4	0.1	10 התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)
-	-	-	15 סיכון סילוק (Settlement risk)
171.3	128.3	13.4	25 סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)
8,264.8	7,798.3	660.4	סך הכל סיכון אשראי
53.5	35.2	6.2	20 סיכון שוק ⁽³⁾
923.6	826.1	73.9	24 סיכון תפעולי ⁽³⁾
9,241.9	8,659.6	740.5	סך הכל

- (*) דרישת הון המזערית של הבנק הינה 8.9% (ראה פרק הרכב ההון והלימות ההון להלן). חישוב דרישת הון מבוסס בהתאם לנב"ת 301 על חילוק של נכסי הסיכון ב- 12.5.
- (1) לדרישה זו מתווספת דרישת הון בסך 1% ככרית ספיגת הפסדים נוספת מעבר לדרישת הוראות באזל ודרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח.
- (2) סיכון אשראי אינו כולל סיכון אשראי של צד נגדי, התאמה בגין סיכון אשראי, סיכון סילוק, חשיפות איגוח וסכומים מתחת לספי הניכוי.
- (3) מחושב בהתאם לגישה הסטנדרטית.

הרכב ההון והלימות ההון

מבנה ההון

[נדבר 3]

מבנה ההון הרגולטורי

ההון הרגולטורי הינו הבסיס לחישוב יחס הלימות ההון שמחושב כיחס בין סך ההון הרגולטורי הכשיר לבין נכסים משוקללים בסיכון. מדידת ההון הרגולטורי מבוססת על חלוקת ההון להון עצמי רובד 1 ולהון רובד 2. ההתאמות הפיקוחיות והניכויים העיקריים מהון עצמי רובד 1 הינם מסים נדחים לקבל נטו בגין הפרשי עיתוי, נכסים בלתי מוחשיים ורווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההון של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי (DVA). הניכוי בפועל בבנק הוא מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מיסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי (ראה טבלה 7 להלן). הון רובד 2 כולל הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי וכן מכשירי הון וכתבי התחייבות נדחים. מכשירי ההון וכתבי ההתחייבות שאינם כשירים להכרה בהון הפיקוחי לפי הוראות באזל III ולכן מופחתים בהדרגה לפי הוראות המעבר. בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 299 בנושא ההון הפיקוחי – הוראות מעבר, מכשירי ההון וכתבי ההתחייבות הנדחים שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי מוכרים החל מיום 1 בינואר 2014 עד לתקרה של 80% מיתרתם בהון הפיקוחי ליום 31 בדצמבר 2013, ובכל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב- 10% נוספים עד להפחתה מלאה ביום 1 בינואר 2022 או בתקופה מוקדמת יותר בתנאים מסוימים. לאור האמור לעיל, נכון לשנת 2019 שיעור הניכויים מההון הרגולטורי עומד על 80% ותקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עומדת על 30%.

מגבלות על מבנה ההון

כדי להבטיח כי עיקר ההון הרגולטורי של הבנק הינו ברמת איכות גבוהה, נקבעו בהוראות מגבלות על מבנה ההון. בפרט, בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 נקבעו המגבלות הבאות:

- הון רובד 2 לא יעלה על 100% מהון רובד 1, לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה.
- מכשירי הון הכשירים להיכלל בהון רובד 2 לא יעלו על 50% מהון רובד 1 לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה. מגבלה זו אינה כוללת את מכשירי ההון שנכללו קודם לתחילת הוראה זו בהון רובד 2 עליון, וזאת בגובה יתרת אותם מכשירים ליום 31 בדצמבר 2013 ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299.

ההון המוחשי (Tangible Common Equity) והלימות הון ביישום מלא של הוראות באזל III

ההון המוחשי מייצג סך הון המניות של הבנק בניכוי נכסים בלתי מוחשיים, מוניטין ומניות בכורה ככל שקיימות. יחס ההון המוחשי הינו השיעור של ההון המוחשי מתוך הנכסים המוחשיים של הבנק (סך הנכסים של הבנק בניכוי נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין). הון הבנק, רובו ככולו, מהווה הון מוחשי לתאריך הדיווח. נציין כי לבנק תמהיל פעילות לא מורכב יחסית ליתר הבנקים במערכת ולאור זאת הבנק כמעט לחלוטין אינו מושפע מהוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299 בנוגע ליישום הוראות באזל III. יחס הון עצמי רובד 1 של הבנק בהנחת יישום מלא של הוראות באזל III ליום 31 במרץ 2020 הינו 10.3% וזהו ליחס ההון המדווח בהתאם להוראות היישום הנוכחיות שעומד על שיעור של 10.3% (ביום 31 בדצמבר 2019 עמד יחס הון עצמי רובד 1 ביישום מלא על 10.2%).

בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, נדרש הבנק לעמוד ביחס הון רובד 1 מזערי של 9% וכן על יחס הון כולל מזערי של 12.5%. ליחסים אלה התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדירור למועד הדיווח. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, לפי נתוני מועד הדיווח הינו 9.9%- ו-13.4%, בהתאמה.

ביום 31 במרץ 2020, הכריז הפיקוח על הבנקים על הקלה לתאגידים בנקאיים בשל התפרצות נגיף הקורונה באמצעות הפחתת דרישות ההון מהבנקים, על מנת לאפשר לבנקים להגדיל את היצע האשראי ללקוחותיהם. הפחתת דרישת ההון מהבנקים נעשתה באמצעות הוראת שעה לתקופה של שישה חודשים עם אפשרות להארכה. בהתאם, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרשים מהבנק על-ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, ליום 31 במרץ 2020 ולמשך תקופת הוראת השעה, הינם 8.9%- ו-12.4% בהתאמה (כולל דרישה נוספת בגין הלוואות לדירור במקום 9.9%- ו-13.4% לפני הוראת השעה). בנוסף עודכנה

הוראות נב"ת מספר 329 בנושא "מגבלות למתן הלוואות לדיור" כך שהלוואות לדיור אשר יועמדו בתקופת המשבר, לא תחול בגינם דרישת ההון הנוספת בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור למועד הדיווח.

לאור האמור לעיל, דרישות ההון החלות על הבנק החל מהדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2020 הינם:

יחס' הון מזעריים	היחס ההון המזערי הנדרש בין 31.03.20 עד 30.09.20	היחס ההון המזערי הנדרש בין 30.09.20 עד 30.03.22	היחס ההון המזערי הנדרש ביום 31.12.2019
יחס הון עצמי רובד 1	8%		9%
יחס הון כולל	11.5%		12.5%
תוספת בגין הלוואות לדיור	1% מיתרת הלוואות לדיור במהלך תקופת הוראת השעה		1% מיתרת הלוואות לדיור במועד הדיווח

קביעת יעדי ההון מהווה שלב התחלתי ומהותי בתהליך תכנון ההון כאשר, יתר השלבים נגזרים ממנו שכן יעד ההון המזערי שקבע בנק ישראל מהווה, למעשה, מגבלת תכנון. יעד ההון נקבע תוך התחשבות בסביבה הרגולטורית, העסקית והארגונית של הבנק. במסגרת דיוניו על תהליך הערכת נאותות ההון (ICAAP), קבע הדירקטוריון בישיבתו מיום 17 לפברואר 2019 להתאים את יעד הון עצמי רובד 1 לתוצאות ה-ICAAP ושהחל מה-1 ליולי 2019 יעד ההון לשנים הקרובות יהיה 10.0% ויעד הון כולל 13.5%. תהליך הערכת הלימות ההון (ICAAP) ותכנון ההון הינו חלק מרכזי בניהול התכנית העסקית האסטרטגית וניהול הסיכונים של הבנק בראייה צופת פני עתיד. במסגרת תהליך תכנון ההון נבחנת השפעת היעדים האסטרטגיים והעסקיים על פרופיל הסיכון ועל ההון הנדרש על ידי התאגיד. יעדי ההון השמרנים שנקבעו מסכמים את הערכת הדירקטוריון על נאותות ההון של הבנק בהתייחס לתכנית העסקית צופה פני עתיד, הסיכון שהוגדר, סביבת הסיכונים, הממשל התאגידי, והמצב הכספי של הבנק. בין השיקולים שהובילו את הדירקטוריון להחלטה על יעדי ההון הנ"ל נכללה התכנית האסטרטגית להמשיך ולהתמקד בפעילות העסקית במגזר משקי הבית המהווה כ-90% מהפעילות והינו בעל פרופיל סיכון נמוך יחסית, בעיקר בשל גובה האשראי הממוצע ללווה והפיזור הרב בתיק האשראי. בנוסף, כ-90% תיק האשראי של הבנק מובטח בביטחון ממשי, בעיקר דירות מגורים, ביחסי LTV נמוכים. כמו כן, בשל גודלו הבנק אינו מהווה סיכון סיסטמי. יעדי ההון נקבעו בהתחשב בתיאבון הסיכון וברצון הבנק לעמוד ביחסי ההון המזערי גם לאחר התממשות תרחישי קיצון, בראייה צופת פני עתיד והמביאה בחשבון את דרישות בנק ישראל. התפשטות נגיף הקורונה הינו אירוע בעל השלכות מקרו כלכליות מהותיות המשפיע הן על אופן עבודת הבנק והן על הפוטנציאל להתממשות סיכונים שונים. בשלב זה קיימת אי וודאות לגבי משך המשבר והשלכותיו בעתידיות על פעילות המשק העולמי, המשק המקומי, לקוחות הבנק והבנק עצמו. הבנק זיהה מספר סיכונים אשר עשויים להתפתח בתקופת המשבר ובהתאם לכך עדכן את הערכת חלק מגורמי הסיכון ראה לעיל סיכונים מובילים ומתפתחים לעיל.

ביום 16 באפריל, 2020 החליט דירקטוריון הבנק שלא לשנות את מדיניות הדיבידנד ואת יעד הלימות ההון הקיימים. הנושא יעלה לדיון בשנית ככל שישתנו הנסיבות.

למטרת קביעת משקלי הסיכון, משתמש הבנק בדירוגי חברת הדירוג – Standard and Poor's Rating Group.

טבלה מספר 3 – תמצית הרכב ההון הרגולטורי לצורך חישוב יחס הון:

ליום 31 בדצמבר 2019	ליום 31 במרץ 2019	ליום 31 במרץ 2020	
	במיליוני ש"ח		
226.8	226.8	226.8	הון עצמי רובד 1
734.7	674.6	742.6	הון מניות רגילות נפרע ופרמיה
-	-	(2.8)	עודפים
-	-	-	רווח כולל אחר
(16.6)	(21.7)	(15.3)	מרכיבי הון נוספים
944.9	879.7	951.4	סכומים שהופחתו מהון עצמי רובד 1
-	-	-	סך הכל הון עצמי רובד 1
944.9	879.7	951.4	הבדלים בין הון עצמי לבין הון עצמי רובד 1
			סך הכל הון רובד 1
248.0	272.2	246.6	הון רובד 2
101.7	95.2	101.1	מכשירי הון מורכבים וכתבי התחייבות נדחים
-	-	-	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
349.7	367.4	347.7	סכומים שהופחתו מהון רובד 2
1,294.6	1,247.1	1,299.1	סך הכל הון רובד 2
			סך הכל הון כולל

לפרוט נוסף ראה טבלה 6 להלן.

טבלה מספר 4 - הרכב ההון הפיקוחי (CC1):

	ליום 31 בדצמבר 2019		ליום 31 במרץ 2019		ליום 31 במרץ 2020	
	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3 במיליוני ש"ח	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה
1	226.8	-	226.8	-	226.8	-
2	742.6	-	674.5	-	742.6	-
3	(4.1)	-	0.1	-	(2.8)	-
4	-	-	-	-	-	-
5	961.5	-	901.4	-	966.6	-
6	-	-	-	-	-	-
7	-	-	-	-	-	-
8	-	-	-	-	-	-
9	(16.6)	-	(21.7)	-	(15.2)	-
10	-	-	-	-	-	-
11	-	-	-	-	-	-
12	-	-	-	-	-	-
13	-	-	-	-	-	-
14	-	-	-	-	-	-
15	-	-	-	-	-	-

* לגילוי על הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי ראה טבלה CC2 תוספת א' בדוח על הסיכונים השנתי

הרכב ההון הפיקוחי (CC1): (המשך)

	ליום 31 בדצמבר 2019	ליום 31 במרץ 2019	ליום 31 במרץ 2020		
	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3		
	יתרה	יתרה	יתרה		
		במיליוני ש"ח			
14	-	-	-	הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים	
				החזקות צולבות הדדיות במניות רגילות של תאגידים פיננסיים	16
				השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי	17
				השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי	18
				זכויות שירות למשכנתאות אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1	19
				מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1	20
				סכום זכויות שירות למשכנתאות, מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי וההשקעות בשיעור העולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי תאגידים פיננסיים, העולה על 15% מהון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי	21
				בגין השקעות בשיעור העולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי תאגידים פיננסיים	22
				מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות	23
				מזה: מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי	24
				התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים	25
				מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים	א.25
				מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות	ב.25
				מזה: התאמות פיקוחיות נוספות להון עצמי רובד 1 שלא נכללו במסגרת סעיפים לעיל	ג.25
				ניכויים החלים על הון עצמי רובד 1 מאחר ואין בהון רובד 1 נוסף והון רובד 2 די הון בכדי לכסות על הניכויים	26
	(16.6)	-	(21.7)	סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1	27
	<u>944.9</u>	<u>-</u>	<u>879.7</u>	הון עצמי רובד 1	28

* לגילוי על הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי ראה טבלה CC2 תוספת א' בדוח על הסיכונים השנתי

הרכב ההון הפיקוחי (CC1): (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2019		ליום 31 במרץ 2019		ליום 31 במרץ 2020		
		סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202		סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202		
הפניה למאן הפיקוחי	לראשית	באזל 3	יתרה	באזל 3	יתרה	באזל 3
במיליוני ש"ח						
		238.5	-	237.0	-	237.2
18A	-					
18B	(9.5)	9.5	-	-	(9.4)	9.4
19			(35.2)	35.2		
		-	-	-	-	-
20	-	101.7	-	95.2	-	101.1
	(9.5)	349.7	(35.2)	367.4	(9.4)	347.7
<p>הון רובד 2: מכשירים והפרשות</p> <p>מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו 43</p> <p>מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר</p> <p>מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג' מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של תאגיד הבנקאי והמחוזים על ידי משקיעים צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2</p> <p>הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המשמתיים 45</p> <p>הון רובד 2 לפני ניכויים 46</p> <p>הון רובד 2: ניכויים</p> <p>השקעה עצמית במכשירי הון רובד 2, המוחזקת באופן ישיר או עקיף 47</p> <p>החזקות צולבות הדדיות במכשירי הון רובד 2 של תאגידים פיננסיים 48</p> <p>השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי 49</p> <p>השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי 50</p> <p>ניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים 51</p> <p>מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים א.51</p> <p>מזה: ניכויים נוספים להון רובד 2 שלא נכללו במסגרת סעיף לעיל ב.51</p> <p>סך כל הניכויים להון רובד 2 52</p> <p>הון רובד 2 53</p> <p>סך ההון 54</p>						
		9,089.9	8,659.6	9,241.9	9,241.9	9,241.9
		סך נכסי סיהן משוקללים 55				

* לגילוי על הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי ראה טבלה CC2 תוספת א' בדוח על הסיכונים השנתי

הרכב ההון הפיקוחי (CC1): (המשך)

	ליום 31 במרץ 2020	ליום 31 במרץ 2019	ליום 31 בדצמבר 2019
באחוזים			
56	10.3%	10.2%	10.4%
הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)			
57	10.3%	10.2%	10.4%
הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)			
58	14.1%	14.4%	14.2%
ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)			

הרכב ההון הפיקוחי (CC1): (המשך)

	ליום 31 במרץ 2020	ליום 31 במרץ 2019	ליום 31 בדצמבר 2019
במיליוני ש"ח/באחוזים			
64	8.9%	9.9%	9.9%
יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים			
65	8.9%	9.9%	9.9%
יחס הון רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים			
66	12.4%	13.4%	13.4%
יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים			
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)			
67	-	-	-
השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה			
68	-	-	-
השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה			
69	-	-	-
זכויות שירות למשכנתאות			
70	68.5	55.7	54.8
מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהם מתחת לסף ההפחתה			
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2			
71	101.1	95.2	101.7
הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה			
72	95.2	95.2	99.8
התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית			
73	-	-	-
הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות לפי גישת הדירוגים הפנימיים, לפני יישום התקרה			
74	-	-	-
התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 לפי גישת הדירוגים הפנימיים			

* לגילוי על הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי ראה טבלה CC2 תוספת א' בדוח על הסיכונים השנתי

יחס המינוף

[נדבר 3]

החל מיום 1 באפריל 2015 מיישם הבנק הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 של המפקח על הבנקים בנושא יחס מינוף. ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט, שאינו מבוסס סיכון אשר יפעל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות הסיכון. יחס המינוף נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי בכדי למנוע תהליכי צמצום מינוף העלולים לפגוע במערכת הפיננסית ובכלכלה, ולחזק את דרישות ההון מבוססות סיכון.

יחס המינוף מוגדר כמדידת ההון (מונה) מחולק במדידת החשיפה (מכנה), כאשר היחס מבוסס באחוזים.

מדידת ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 (ההון הפיקוחי).

מדידת החשיפה לצורך יחס מינוף תהיה בדרך כלל עקבית עם הערכים החשבונאיים, כאשר:

- חשיפות מאזניות וחשיפות של פריטים שאינם נגזרים יכללו במדידת החשיפות בניכוי הפרשות פרטניות והתאמות שווי.
- לא יותרו קיזוזי הלוואות ופיקדונות.

תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד.

תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס המינוף כאמור החל מיום 1 בינואר 2018, אלא אם התאגיד הבנקאי עמד בדרישה ליחס מינוף כאמור ביום פרסום ההוראה. לאור זאת, הבנק אינו רשאי לרדת מהסף שנקבע בהוראה.

יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 עומד ביום 31 במרץ 2020 על 6.3%.

טבלה מספר 5 - השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1):

ליום 31 בדצמבר 2019	ליום 31 במרץ 2019	ליום 31 במרץ 2020
במיליוני ש"ח		
14,298.1	13,870.0	14,466.6
-	-	-
-	-	-
-	-	-
784.5	765.1	579.4
85.1	73.5	85.9
15,167.7	14,708.6	15,131.9

סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
ההתאמות בגין השקעות בישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח או
המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים
פיקוחיים
התאמות בגין נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור,
אך לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף
התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
התאמות בגין עסקאות מימון ניירות ערך (לדוגמה: עסקאות רכש חוזר
והלוואות מובטחות דומות אחרות)
התאמות בגין פריטים חוץ מאזניים (המרה של החשיפות החוץ מאזניות
לסכומים שווי ערך אשראי)
התאמות אחרות
חשיפה לצורך יחס המינוף

טבלה מספר 6 - יחס המינוף (LR2):

ליום 31 בדצמבר 2019	ליום 31 במרץ 2019	ליום 31 במרץ 2020
במיליוני ש"ח		

14,339.0 (16.6)	13,963.0 (21.7)	14,566.6 (15.2)
14,382.4	13,941.3	14,551.3

חשיפות מאזניות
נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות בטחונות) סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1
סך החשיפות המאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)

0.5	1.0	0.7
0.2	1.2	0.4
0.8	2.2	1.1

חשיפות בגין נגזרים
עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים גילום (gross-up) ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים במאזן בהתאם להוראות דיווח לציבור (ניכויים של נכסי חייבים בגין בטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים) (רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על ידי הלקוח) סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו (קיזוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכויי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו)
סך החשיפות בגין נגזרים

-	-	-
-	-	-
-	-	-
-	-	-
-	-	-
-	-	-
-	-	-

חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיזוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמתפלות כמכירה חשבונאית (סכומים שקוזזו של מזומנים לשלם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך)
חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי בגין מימון ניירות ערך
חשיפות בגין עסקאות כסוכן

סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך

2,062.3	2,071.3	1,896.5
(1,277.7) 784.5	(1,306.2) 765.1	(1,317.1) 579.4
944.9	879.7	951.4
15,167.7	14,708.6	15,131.9

חשיפות חוץ מאזניות אחרות
חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו
(התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי)
פריטים חוץ מאזניים

הון וסך החשיפות
הון רובד 1
סך החשיפות

יחס המינוף באחוזים

6.2%	6.0%	6.3%
------	------	------

יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218

סיכון אשראי

השפעת התפשטות נגיף הקורונה

התפשטות הנגיף ותגובת הממשלה לה הביאו לעלייה בשיעור האבטלה, לפגיעה בחוסנם של משקי הבית ולהאטה בפעילות בענף הנדל"ן, ומשכך קיימות לה השלכות על עסקי הבנק, לרבות בגין עלייה בסיכון האשראי וקשיי נזילות של לווים, בעיקר מקרב משקי הבית, ובגין ההאטה בפעילות הכלכלית. היכולת להתמודד עם הפגיעה הכלכלית תלויה בגורמים רבים אשר אינם ברורים מספיק בשלב זה ואשר כוללים את מהירות החזרה לשגרה בענפים השונים, יכולת העסקים ומשקי הבית להתמודד עם המשבר באמצעות שינוי תהליכים ומציאת פתרונות חליפיים, תמיכת הממשלה, התאוששות המסחר העולמי ועוד גורמים נוספים. על רקע אי הוודאות הרבה, צופה הבנק כי הפסדי האשראי יגדלו אך בשלב זה קשה לקבוע באיזו מידה ומתי, בין היתר כתוצאה מתהליכים וצעדים שנוקטים הממשלה ובנק ישראל ואשר עשויים לסייע למשק להחליץ מהמשבר במהירות רבה יותר, אך במידה ולא יצלחו יביאו לדחיה בלבד בהתממשות סיכונים אשראי. הבנק זיהה מספר סיכונים ובניהם סיכון האשראי וסיכון הריכוזיות אשר עשויים להתפתח בתקופת המשבר ובהתאם לכך עדכן את הערכת חלק מגורמי הסיכון ראה בפרק סיכונים מובילים ומתפתחים לעיל.

שינויים בתנאי חובות במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה

לנוכח התפשטות נגיף הקורונה והשלכותיו האפשריות על מצב המשק והלווים, ומתוך מטרה לעודד תאגידי בנקאיים לפעול לייצוב לווים שלא עומדים או עשויים לא לעמוד במחויבויות התשלום החוזיות שלהם עקב נגיף הקורונה, פרסם בנק ישראל דגשים לטיפול בחובות לגביהם בוצעו שינויים בתנאים. בהתאם לחוזר נקבע כי שינויים בתנאי הלוואות לא גורמים באופן אוטומטי לסייג של הלוואות כחובות בעייתיים בארגון מחדש, כאשר בשל אירוע נגיף הקורונה מבוצעים שינויים לזמן קצר בתשלומים ללווים אשר לא היו בפיגור קודם לכן. עוד נקבע כי, לווה נחשב לווה שאינו בפיגור אם הוא נמצא בפיגור של פחות מ- 30 ימים במועד יישום השינויים. ייצוב לווים שאינם בפיגור בהלוואות הקיימות שלהם, אשר הם לווים תקינים הנתקלים בבעיות פיננסיות או תפעוליות בטווח הקצר כתוצאה מאירוע נגיף הקורונה ככלל לא יחשב כארגון מחדש של חוב בעייתי, בפרט כאשר מתקיימים התנאים הבאים: השינוי בוצע בשל אירוע נגיף הקורונה, הלווה לא היה בפיגור במועד שבו יושמו השינויים, השינוי הוא לזמן קצר.

לעניין קביעת מצב פיגור - חובות שלא היו לפני כן בפיגור וניתנה להם דחייה בשל אירוע נגיף הקורונה, לא יסווגו כחובות בפיגור בשל הדחייה. כאשר בוצעה דחיית תשלומים בחובות שהיו בפיגור לפני הדחייה, יש להקפיד את מצב הפיגור במשך תקופת דחיית התשלום למעט אם החוב סווג כפגום או אם הוא נמחק חשבונאית. ייתכן שאילולא הקפאת מניין ימי הפיגור ביחס לתשלומים שנדחו, כאמור לעיל, יתרת החובות בפיגור היתה גבוהה יותר.

לפרטים בדבר הנחיות הפיקוח על הבנקים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, ראה ביאור ג1 בתמצית הדוחות הכספיים. להלן פרטים בדבר יתרת החובות, לגביהם בוצעו שינויים בתנאים במהלך חודש מרץ, במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי, בהתאם להנחיית הפיקוח על הבנקים כאמור לעיל. שינויים כאמור בוצעו גם במהלך הרבעון השני.

טבלה – 7א' חובות לגביהם בוצעו שינויים בתנאים במהלך חודש מרץ

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרץ 2020		
יתרת אשראי בגינו נדחו תשלומים	יתרת התשלומים שנדחו בפועל	
2,044.5	53.6	משכנתאות
46.9	3.3	צרכני
2,091.4	57.0	סך הכול

לאחר תאריך המאזן הבנק המשיך לאשר בקשות לדחיית התשלומים כך שהיקף יתרת התשלומים שנדחו עד לאמצע חודש מאי 2020 עמד על סך של כ-95.6 מ' ש"ח ויתרת האשראי בגינו נדחו התשלומים עמדה על סך של כ-3.3 מיליארדי ש"ח לאותו תאריך.

ריכוזיות

סיכון הריכוזיות הוא סיכון הנובע מהיעדר פיזור בתיק האשראי. במטרה לצמצם את סיכון הריכוזיות פועל הבנק לפיזור תיק האשראי בין לווים רבים מענפי משק שונים. הבנק בוחן חשיפתו למגזרי האוכלוסייה השונים באופן שוטף ומבצע ניתוחי תרחישים מהם עולה כי לא צפוי לבנק הפסד חריג כתוצאה מחשיפת הבנק למגזר מסוים. תוצאות הבחינה מוגשות לדירקטוריון הבנק במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני. על רקע אי הוודאות בעקבות משבר הקורונה, צופה הבנק כי הפסדי האשראי יגדלו, בעיקר במגזר משקי הבית. בתרחיש שעליו מתבססים האומדנים לחישוב ההפרשות להפסדי אשראי בגין השפעת נגיף הקורונה, הבנק מניח כי שיעור האבטלה, שהוא גורם משמעותי בקביעת הפסדי האשראי הצפויים מאשראי לאנשים פרטיים, יעמוד בשנת 2020 על כ- 6% בדומה לתחזית שבנק ישראל פרסם. למידע נוסף ופירוט לגבי התפתחויות שחלו בתיק האשראי ומדדים איכותיים המאפיינים את התיק ניתן לראות בהמשך לפרק זה וכן בדוח על הסיכונים.

טבלה – 7 ב' שיעורי הפרשה מסיכון אשראי לציבור

31 בדצמבר 2019	31 במרץ 2019	31 במרץ 2020	
0.08%	0.12%	0.12%	שיעור יתרת אשראי לציבור פגום שאינו צובר הכנסות ריבית מיתרת האשראי לציבור
1.42%	1.42%	1.57%	שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום שנמצא בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור
1.04%	1.01%	1.43%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור
1253%	824%	1219%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום שאינו צובר הכנסות ריבית
69%	65%	85%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום שאינו צובר הכנסות ריבית בתוספת יתרת אשראי לציבור אשר נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר
1.39%	1.45%	1.55%	שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור
0.36%	0.50%	1.89%	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור
0.25%	0.29%	0.26%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור הממוצעת
23.5%	28.2%	18.2%	שיעור המחיקות נטו בגין האשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

טבלה – 7 ג' יתרות אשראי לפי ענפי משק

ליום 31 בדצמבר 2019			ליום 31 במרץ 2020			ענף מסחרי
שיעור הפרשה מסך האשראי	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	אשראי לציבור	שיעור הפרשה מסך האשראי	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	אשראי לציבור	
0.4%	4.8	1,084.4	0.3%	3.5	1,060.7	בינוי ונדל"ן – בינוי
0.5%	2.8	524.0	0.5%	3.1	578.4	בינוי ונדל"ן – פעילויות בנדל"ן
0.1%	0.1	106.6	0.1%	0.1	123.9	שרותים פיננסיים
1.9%	2.2	116.8	2.9%	6.6	227.3	שרותים עסקיים אחרים
0.5%	9.9	1,831.8	0.7%	13.3	1,990.3	סך הכל מסחרי
0.6%	46.7	7,637.7	0.6%	49.2	7,605.8	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
4.6%	58.0	1,261.8	7.2%	96.2	1,340.2	אנשים פרטיים - אחר
1.1%	114.6	10,731.3	1.5%	158.7	10,936.3	סך אשראי לציבור

לפרטים נוספים על אשראי לפי ענפי משק ראה דוח הדירקטוריון לדוחות הכספיים ל- 31 במרץ 2020.

הלוואות לדיור

במסגרת ניהול סיכוני אשראי לדיור, הבנק נוקט אמצעים שונים להפחתת סיכונים הנובעים ממתן האשראי. הבנק קבע במסגרת מדיניות האשראי מגבלות שונות על פעילות האשראי לדיור בהתחשב בגורמי הסיכון המרכזיים. הפרמטרים העיקריים להגדרת תיאבון הסיכון בתחום הלוואות לדיור הינם: שיעור המימון (LTV), מיקום הנכס, יחס החזר מהכנסה (PTI), מטרת הלוואה ותקופת הלוואה. הבנק מנטר באופן שוטף את פרופיל הסיכון של תיק המשכנתאות לנוכח תיאבון הסיכון שקבע.

לקוחות הבנק בתחום הלוואות לדיור נמנים עם אוכלוסיות מהעשירון האמצעי ומעלה. ככלל עדיפות הבנק ללקוחות בעלי הכנסה משפחתית ברטו שאינה פוחתת מההכנסה הממוצעת במשק כאשר כ-50% מהאשראי ניתן לנכסים באזור גוש דן וירושלים רבתי. בביצועי הלוואות לדיור ברבעון הראשון לשנת 2020 שיעור יחס החזר להכנסה הממוצע עמד על כ-28%, בדומה לתקופה המקבילה אשתקד. כאשר כ-100% מההלוואות ניתנו בשיעור החזר של עד 40% מההכנסה וכ-83% מההלוואות ניתנו בשיעור מימון שאינו עולה על 60% משווי הנכס.

יתרת חוב נטו (בניכוי הפרשה להפסדי אשראי) של הלוואות לדיור בפיגור מעל ל-90 ימים עומדת על 121.1 מיליוני ש"ח, לעומת יתרה של 114.1 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019.

ליום 31 במרץ 2020 היקף האשראי לדיור בגינו נדחו התשלומים עמדה על סך של כ-2.0 מיליארדי ש"ח והיקף התשלום שנדחה עמד על 53.6 מ' ש"ח. לאחר תאריך המאזן הבנק המשיך לאשר בקשות לדחיית התשלומים כך שהיקף יתרת האשראי לדיור בגינו נדחו התשלומים עמד עד לאמצע חודש מאי 2020 על סך של כ-3.1 מיליארדי ש"ח והיקף התשלום שנדחה עמד על 77.0 מ' ש"ח לאותו תאריך.

הנהלת הבנק ביצעה ניתוח להיקף הפסד האשראי לדיור הצפוי בגין המשבר. להערכת הבנק ההפרשה להפסדי אשראי הקיימת (שיעור ההפרשה מסך האשראי "יחס כיסוי" של 0.6%) מכסה את ההפסד הצפוי. עם זאת, ייתכן שבעקבות המשבר תהיה עלייה זמנית בהפרשות לעומק הפיגור בהתאם להנחיות הפיקוח.

מנתוני ביצועי הלוואות ניכרת עלייה במדדים:

- הכנסה לנפש ממוצעת
- שיעור הביצוע וסכום הביצוע של הסכמים מעל 1,000 מ' ש"ח

נרשמה יציבות במספר מדדים:

- ביצועים בריבית משתנה בתדירות קצרה מ-5 שנים
- תקופת הלוואה ממוצעת
- שיעור הביצוע בשיעור מימון הנכס (LTV) בין 61% ל-75%

לפרטים בדבר יתרת החובות, לגביהם בוצעו שינויים בתנאים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי ראה טבלה בפרק זה לעיל.

לפרטים נוספים על האשראי לדיור ראה דוח הדירקטוריון לדוחות הכספיים ל-31 במרץ 2020.

תהליך מתן אשראי לדיור

פעילות המשכנתאות כוללת בעיקר מתן הלוואות לדיור וכנגד שעבוד דירת מגורים לתושבי ישראל בבסיסי הצמדה שונים ועל-פי מגוון מסלולי ריבית ולתושבי חוץ במט"ח במטבעות עיקריים (בעיקר דולר ארה"ב, לירה שטרלינג ואירו). כאמור, לאחר פרוץ משבר הקורונה הנהלת הבנק החליטה על שינויים רלוונטיים בנהלים ובנוסף קבעה הנהלה מספר מגבלות מחמירות בהתאם למצב.

טבלה מספר 7ד - התפתחות ביצועי האשראי לדיור ומדדי ביצוע עיקריים

לשלושה חודשים שמסתיימים ביום					
31/03/19	30/06/19	30/09/19	31/12/2019	31/03/2020	
במיליוני ש"ח					
530	433	464	349	520	ביצועים במטבע ישראלי
11	15	3	2	36	ביצועים במט"ח
541	448	467	351	556	סך הכל ביצוע (2)
49%	-17%	4%	(25%)	58%	אחוז השינוי ביחס לתקופה קודמת
33%	31%	33%	31%	33%	ביצועים בריבית משתנה בתדירות קצרה מ-5 שנים
255	257	259	273	253	תקופת ההלוואה ממוצעת (בחודשים)
5,873	5,896	6,431	5,810	5,091	הכנסה לנפש בממוצע (בש"ח)
התפלגות סכום ביצוע לפי שיעור מימון הנכס (LTV)(2)					
80%	84%	82%	80%	80%	60%-0%
20%	16%	18%	20%	20%	75%-61%
(3)0%	(3)0%	(3)0%	0%	0%	מעל 75%
התפלגות סכום ביצוע לפי שיעור החזר מהכנסה (PTI) בהלוואות למטרת מגורים(2)(4)					
29%	28%	27%	28%	28%	שיעור החזר מהכנסה (PTI) ממוצע
100%	100%	100%	100%	100%	40%-0%
0%	0%	0%	0%	0%	מעל 40%
0%	0%	0%	0%	0%	מזה: אחוז הביצועים בעלי שיעור מימון מעל 60%
התפלגות מספר הסכמים על פי סכום ביצוע (באלפי ש"ח):					
44%	43%	43%	43%	42%	0-500
38%	38%	39%	40%	39%	500-1,000
18%	19%	18%	17%	20%	מעל 1,000
726	738	770	755	772	סכום הסכמים ממוצע
הלוואות בסך העולה על 2 מיליון ש"ח להלוואה:					
21	9	18	23	25	מספר הלוואות
53	22	55	86	91	סכום כולל (במיליוני ש"ח)

(1) הלוואות חדשות בלבד כולל הלוואות לקבוצות רכישה

(2) הנתונים לפי דיווח 876 לפיקוח על הבנקים

(3) פחות מ- 1%

(4) מספרי השוואה הוצגו מחדש

תיק האשראי ללקוחות הלוואות צרכניות סולו של הבנק

הלוואות צרכניות סולו ניתנות ללקוחות פרטיים, תושבי ישראל המבקשים לקבל אשראי לכל מטרה, לתקופה קצובה. עיקר האשראי ניתן, ללקוחות שמנהלים את חשבון העו"ש שלהם בבנק אחר, באמצעות ערוצים דיגיטליים ומוקדים או באמצעות סניפי הבנק. לקוחות אלו מדורגים על פי מודל החיתום ביום מתן הלוואה בבנק.

הפעילות מאופיינת בפיזור רב של לקוחות אשר לכל אחד מהם ניתן אשראי בסכום נמוך יחסית ולכן אין לבנק תלות מהותית בלקוח בודד.

במהלך שנת 2019 עודכנה מדיניות מתן האשראי ללקוחות קיימים, השינוי במדיניות הביא לגידול בסכום הלוואה ממוצעת ותרמה לגידול בהיקף הביצועים הכולל.

לאחר פרוץ משבר הקורונה הנהלת הבנק החליטה על שינויים רלוונטיים בנהלים ובנוסף קבעה ההנהלה מספר מגבלות מחמירות בהתאם למצב.

ליום 31 במרץ 2020 יתרת החובות לגביהן בוצעו שינויים בתנאים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי, עמד על כ- 46.9 מיליוני ש"ח ויתרת התשלומים שנדחו בפועל עומד על כ- 3 מיליוני ש"ח. מספר הלווים עבורם בוצעו השינויים להלן עמד על כ- 842.

לאחר תאריך המאזן הבנק המשיך לאשר בקשות לדחיית התשלומים כך שהיקף יתרת האשראי הצרכני בגינו נדחו התשלומים עמד עד לאמצע חודש מאי 2020 על סך של כ- 252 מ' ש"ח לאותו תאריך והיקף התשלומים שנדחו בפועל על כ- 19 מ' ש"ח. יתרת הלווים אשר עבורם בוצעו השינויים להלן עומד על כ- 5,083.

בשל ההשפעה הצפויה כתוצאה ממשבר נגיף הקורונה, נרשם כ- 35.1 מיליוני ש"ח גידול בהפרשה קבוצתית על אשראי לאנשים פרטיים שאינו לדיור. נציין כי הבנק ימשיך לעקוב אחר ההתפתחויות הן ברמה המאקרו כלכלית והן על התנהגות תיק האשראי ויעדכן את ההפרשה להפסדי אשראי באופן שוטף ובהתאם לתוצאות בפועל שתיתכנה ותהיינה שונות מהערכות הבנק בשלב זה.

ברבעון הראשון 49% מהביצועים היו בהלוואות מעל 80 אלפי ש"ח והיקפם גדל בכ- 100 מיליוני ש"ח. (בשנת 2019 33% מהביצועים). הלוואות אלו ניתנות על בסיס ריבית הפריים ולפיכך חשופות לשינויים בריבית. עם זאת, תקופת הלוואה ככלל הינה עד 6 שנים כאשר המח"מ הממוצע עומד על 2.7 שנים (ללא הנחת פירעון מוקדם) וסכום החזר החודשי לרוב נמוך יחסית ולכן חשיפת הלקוח לגידול בתשלומים עקב העלאת ריבית הינה בסיכון נמוך יחסית.

כמו כן, הרוב המוחלט של ביצועי האשראי הצרכני סולו מאופיין ביחס החזר הלוואה מבוקשת להכנסה הכוללת בשיעור של עד 20%. בהתאם למדיניות האשראי של הבנק, הבנק בוחן גם את היחס בין סך החזר של כלל התחייבויות הלקוח לבין סך ההכנסה הכוללת של הלקוח.

הבנק מנהל מיזם למתן אשראי צרכני בנקודות מכירה קמעונאיות ובכך נותן מענה ללקוחות המבקשים לרכוש מוצרים במימון בנקאי באמצעים דיגיטליים. מהלך זה מאפשר לבנק להרחיב את בסיס הלקוחות שלו.

יתרת הלוואות הצרכניות סולו ללקוחות עו"ש פעילים בבנק ליום 31 במרץ 2020 עומדת על כ-115.2 מיליוני ש"ח (כ-9% מיתרת האשראי), לעומת יתרה של 103.9 מיליוני ש"ח ביום 31 בדצמבר 2019 (כ-10% מיתרת האשראי).

לפרטים בדבר יתרת החובות, לגביהם בוצעו שינויים בתנאים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי ראה טבלה בפרק זה לעיל.

לפרטים אודות תהליך מתן האשראי להלוואות צרכניות סולו, פירוט על סיכונים בתיק, פיקוח ומעקב אחר מאפייני הסיכון, [ראה דוח הדירקטוריון לדוחות הכספיים לשנת 2019 ובדוח הכספי ביניים לרבעון ראשון 2020](#).

להלן יתרת האשראי לאנשים פרטיים (שאינו לדיוור) במיליוני ש"ח:

	31 במרץ		
	2019	2020	
הלוואות צרכניות סולו	1,192.0	1,272.0	
אשראי קמעונאי אחר ⁽¹⁾	69.8	68.2	
סה"כ אשראי לאנשים פרטיים (שאינו לדיוור)	1,261.8	1,340.2	
מזה: לא בעייתיים	1,235.1	1,311.4	
בעייתיים פחות מ-90 יום	6.7	8.4	
בעייתיים יותר מ-90 יום	9.5	9.3	
פגומים שצוברים הכנסות ריבית	6.2	6.3	
פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית	4.3	4.8	
סה"כ אשראי לאנשים פרטיים (שאינו לדיוור)	1,261.8	1,340.2	
שיעור האשראי שמוסוג כבעייתי מסך האשראי לאנשים פרטיים (שאינו לדיוור)	2.1%	2.1%	
(1) הרכב			
יתרות עו"ש בחובה	11.2	9.6	
אחר (רכב וכרטיסי אשראי)	58.6	58.6	
סה"כ אשראי קמעונאי אחר	69.8	68.2	

ליום 31 במרץ 2020 יתרת החובות לגביהן בוצעו שינויים בתנאים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי, עמד על כ- 47 מיליוני ש"ח ויתרת התשלומים שנדחו בפועל עומד על כ- 3 מיליוני ש"ח. מספר הלווים עבורם בוצעו השינויים להלן עמד על כ- 842.

לאחר תאריך המאזן הבנק המשיך לאשר בקשות לדחיית התשלומים כך שהיקף יתרת החובות לגביהן בוצעו שינויים בתנאים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי עמד עד לאמצע חודש מאי 2020 על סך של כ- 252 252 מיליוני ש"ח לאותו תאריך ויתרת התשלומים שנדחו בפועל עומד על כ- 19 מיליוני ש"ח. מספר הלווים אשר עבורם בוצעו השינויים עומד על כ- 5,083.

אשראי למימון פרויקטי נדל"ן

הבנק נותן אשראי למימון הקמת פרויקטים למגורים בשיטת הלווי הסגור וכן מעמיד ערבויות לסוגיהן בהתאם לצרכים הספציפיים של כל פרויקט ועל פי מאפייניו. בשיטת הלווי הסגור מופרד הפרויקט משאר פעילות הלקוח. לפרויקט נפתח חשבון ייעודי המשמש לצורכי הפרויקט בלבד ואליו מופקדים כספי התקבולים מרוכשי יחידות הדיוור, ההון העצמי ואשראי הבנק. כספים אלו משוחררים לפי קצב התקדמות הבניה ע"פ דוחות מפקח מומחה. במסגרת מימון הפרויקט לבנייה מעמיד הבנק גם ערבויות ביצוע, ערבויות כספיות וערבויות חוק מכר לרוכשי יחידות בפרויקט. המקרקעין והתקבולים משועבדים לטובת הבנק. במרבית העסקאות מונפקות בטוחות חוק המכר על ידי גופים מוסדיים עימם קיים לבנק הסכם שיתוף פעולה.

הבנק משתף פעולה עם גופים מוסדיים בהעמדת אשראי לפרויקט לצורך ניצול מיטבי של ההון והשאת הרווחיות, תוך פיזור סיכוני האשראי ועמידה במגבלות רגולטוריות נדרשות.

הבנק מנהל נכון ליום 31 במרץ 2020, 219 פרויקטים בהיקף כולל של כ-11 אלפי יחידות דיוור, מהם בכ-63 פרויקטים הפעילות, לרבות היקפי המימון, בשיתוף פעולה עם גופים מוסדיים. כמו כן, היקף התיק המנוהל הינו כ-7.5 מיליארדי ש"ח, מזה כ-1.9 מיליארדי ש"ח באחריות הבנק והיתרה באחריות הגופים המוסדיים.

הבנק מממן את הפרויקטים החל משלב רכישת הקרקע, דרך שלבי הבנייה השונים. ככלל, האשראי למימון קרקעות ניתן לקרקעות שזמן השלמת הבנייה הצפוי לא יעלה על 24 חודש מיום מימון הקרקע. נכון ליום 31 במרץ 2020 האשראי שניתן לפרויקטים שנמצאים בשלב קרקע מהווה 38% במונחי חבות מתיק הנדל"ן של הבנק. יצוין כי רוב האשראי הקיים בפרויקטים שנמצאים בשלב הקרקע ניתן לפרויקטים הזמינים לבניה תוך 12 חודשים.

נכון ליום 31 במרץ 2020 האשראי שניתן לפרויקטים באזור מרכז הארץ מהווה 73% במונחי היקפי אשראי מתיק הנדל"ן של הבנק, 11% בירושלים רבתי ו-16% בשאר הארץ.

הנהלת הבנק ערכה ניתוח מעמיק של האשראי למימון הקמת פרויקטי נדל"ן לפי שלבי הביצוע והסגמנטים השונים ברמה פרטנית ובתרחיש של הרעה בשוק הנדל"ן. מהניתוח כאמור עלה, כי יתרת ההפרשה הקבוצתית הקיימת תוך שימוש בהתאמה האיכותית, גבוהה יותר מההפרשה הנדרשת על בסיס הבחינה הפרטנית (מפוטנציאל גידול בהפרשות כתוצאה מהמשבר).

לפרטים נוספים, ראה דוח ממשל תאגידי ופרטים נוספים לשנת 2019.

איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)

[נדבר 3]

טבלה 8 – איכות האשראי של חשיפות אשראי

ליום 31 במרץ 2020					
ד	ג	ב	א		
יתרות נטו (א+ב-ג)	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות ברוטו*			
		אחרים	פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר		
11,064.1	150.9	11,025.3	189.7	חובות, למעט אגרות חוב	1
443.1	-	443.1	-	אגרות חוב	2
1,905.2	2.7	1,907.9	-	חשיפות חוץ מאזניות	3
13,412.4	153.6	13,376.3	189.7	סך הכל	4
ליום 31 במרץ 2019					
ד	ג	ב	א		
יתרות נטו (א+ב-ג)	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות ברוטו*			
		אחרים	פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר		
10,512.5	106.3	10,447.3	171.5	חובות, למעט אגרות חוב	1
712.5	-	712.5	-	אגרות חוב	2
2,068.6	2.9	2,071.4	0.1	חשיפות חוץ מאזניות	3
13,293.6	109.2	13,231.2	171.6	סך הכל	4
ליום 31 בדצמבר 2019					
ד	ג	ב	א		
יתרות נטו (א+ב-ג)	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות ברוטו*			
		אחרים	פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר		
10,888.5	111.5	10,832.1	167.9	חובות, למעט אגרות חוב	1
271.7	-	271.7	-	אגרות חוב	2
2,061.5	3.1	2,064.6	-	חשיפות חוץ מאזניות	3
13,221.7	114.6	13,168.4	167.9	סך הכל	4

* הסכום הינו הערך החשבונאי, ברוטו לפני הפרשה להפסדי אשראי, מקדמי המרה (CCF) ושיטות להפחתת סיכון אשראי (CRM)

טבלה 9 - נתונים על הפחתת סיכון אשראי (CR3)

[נדבך 3]

ליום 31 במרץ 2020								
ז	ו	ה	ד	ג	ב	2א	1א	א
מובטחים								לא
מובטחים								מובטחים
מזה: על ידי נגזרי אשראי		מזה: על ידי ערבויות פיננסיות		מזה: על ידי ביטחון		מזה: סכום מובטח	סך הכל יתרה מאזנית	סך הכל יתרה מאזנית
מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית			
במיליוני ש"ח								
62.1	62.1	2.3	3.5	69.2	135.8	133.7	201.4	11,013.6
-	-	-	-	-	-	-	-	443.1
62.1	62.1	2.3	3.5	69.2	135.8	133.7	201.4	11,456.7
-	-							190.7

1 חובות, למעט אגרות חוב

2 אגרות חוב

3 סך הכל

4 מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר

ליום 31 במרץ 2019								
ז	ו	ה	ד	ג	ב	2א	1א	א
מובטחים								לא
מובטחים								מובטחים
מזה: על ידי נגזרי אשראי		מזה: על ידי ערבויות פיננסיות		מזה: על ידי ביטחון		מזה: סכום מובטח	סך הכל יתרה מאזנית	סך הכל יתרה מאזנית
מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית			
במיליוני ש"ח								
73.4	73.4	0.2	72.4	43.8	84.3	117.4	230.2	10,388.6
-	-	-	-	-	-	-	-	712.5
73.4	73.4	0.2	72.4	43.8	84.3	117.4	230.2	11,101.1
-	-							-

1 חובות, למעט אגרות חוב

2 אגרות חוב

3 סך הכל

4 מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר

ליום 31 בדצמבר 2019								
ז	ו	ה	ד	ג	ב	2א	1א	א
מובטחים								לא
מובטחים								מובטחים
מזה: על ידי נגזרי אשראי		מזה: על ידי ערבויות פיננסיות		מזה: על ידי ביטחון		מזה: סכום מובטח	סך הכל יתרה מאזנית	סך הכל יתרה מאזנית
מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית			
במיליוני ש"ח								
65.3	65.3	0.2	21.2	11.5	98.0	77.0	184.5	10,815.5
-	-	-	-	-	-	-	-	271.7
65.3	65.3	0.2	21.2	11.5	98.0	77.0	184.5	11,087.2
0.0	-	-	-	-	-	-	-	167.9

1 חובות, למעט אגרות חוב

2 אגרות חוב

3 סך הכל

4 מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר

טבלה 10 - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (הגישה הסטדנרטית) (CR5)

[נדברך 3]

ליום 31 במרץ 2020													משקל סיכון	סוגי נכסים	
א	ב	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	יא	יב	יג				
0%	10%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%	250%	1,250%	אחר	אחר			
במיליוני ש"ח															
2,523.8		30.8											2,493.0	1	ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
														2	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
13.7				13.7										3	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
308.9		280.0												4	חברות ניירות ערך
-														5	תאגידים
2,377.5				39.9			2,332.5	5.1						6	חשיפות קמעונאיות ליחידים
1,885.1						1,730.9	68.6	85.6						7	הלוואות לעסקים קטנים
172.4						170.5		1.9						8	בביטחון נכס למגורים
8,312.7					657.3	3,318.0	151.7	51.0						9	בביטחון נדל"ן מסחרי
0.1							0.1							10	הלוואות בפיגור
-														11	נכסים אחרים*
704.5							406.6		68.5				229.4	א11	*מזה: בגין מניות
16,298.7		310.8	2,795.8	1,421.4	657.3	5,219.4	2,959.5	143.6	68.5				2722.4	12	סך הכל

טבלה 10 - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (המשך) (CR5)

ליום 31 במרץ 2019													משקל סיכון	סוגי נכסים
א	ב	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	יא	יב	יג			
במיליוני ש"ח														
0%	10%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%	250%	1,250%	אחר	סך הכל סכום חשיפות אשרא CCF (אחרי CRM) (ואחרי CRM)		
		27.1										2,638.2	1	ריבונויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
				11.6								11.6	2	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
		122.8		6.4								129.2	3	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
												-	4	חברות ניירות ערך
							2,095.5	3.9				2,110.4	5	תאגידים
							1,533.4	76.9				1,680.3	6	חשיפות קמעונאיות ליחידים
							162.6	1.1				163.9	7	הלואות לעסקים קטנים
					294.3	1,443.7	3,452.3	46.9				8,515.1	8	בביטחון נכס למגורים
							0.2					0.2	9	בביטחון נדל"ן מסחרי
												-	10	הלואות בפיגור
							204.7		51.3			507.0	11	נכסים אחרים*
												15,755.9	א11	*מזה : בגין מניות
		160.9	2,958.7	1,461.7	294.3	5,148.3	2,689.8	128.8	51.3				12	סך הכל

טבלה 10 - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (המשך) (CR5)

ליום 31 בדצמבר 2019														
א	ב	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	יא	יב	יג			
0%	10%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%	250%	1,250%	אחר	משקל סיכון		
במיליוני ש"ח												סוגי נכסים		
												1	ריבונות, הבנקים המרכזיים	
		23.4										2,724.4	שלהן ורשות מוניטרית ארצית	
													2	ישויות סקטור ציבורי (PSE)
													3	שאין ממשלה מרכזית
													3	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
													4	חברות ניירות ערך
													5	תאגידים
													6	חשיפות קמעונאיות ליחידים
													7	הלוואות לעסקים קטנים
													8	בביטחון נכס למגורים
													9	בביטחון נדל"ן מסחרי
													10	הלוואות בפיגור
													11	נכסים אחרים*
													11א	*מזה : בגין מניות
													12	סך הכל
2,747.8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,747.8	
0.2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.2	-	-	0.2	
329.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18.6	-	-	329.5	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1,902.9	-	-	-	6.9	1,874.5	-	-	-	-	-	-	-	1,902.9	
1,672.0	-	-	-	89.6	82.2	1,500.1	-	-	-	-	-	-	1,672.0	
147.0	-	-	-	1.9	0.2	144.9	-	-	-	2,796.7	-	-	147.0	
7,709.0	-	-	-	68.2	179.4	2,735.5	531.4	1,397.8	-	-	-	-	7,709.0	
0.2	-	-	-	-	0.2	-	-	-	-	-	-	-	0.2	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
548.7	-	-	56.2	-	273.4	-	-	-	-	-	-	-	548.7	
15,057.2	-	-	56.2	166.6	2,410.0	4,380.5	531.4	1,416.6	2,796.7	355.8	-	-	15,057.2	

סיכון אשראי של צד נגדי

[נדבר 3]

סיכון צד נגדי הינו סיכון להפסד עקב כשל של צד נגדי לעסקה לפני הסליקה הסופית של תזרימי העסקה. ערך השוק של העסקה, שיכול להיות חיובי או שלילי לכל אחד מהצדדים, תלוי למעשה בתנודות בגורמי השוק. רק במידה שהעסקה תהיה בעלת שווי הוגן חיובי לבנק והצד הנגדי יהיה בכשל - עשוי להיגרם הפסד כלכלי לבנק בעת הכשל. החשיפה לסיכון צד נגדי יכולה להיווצר במשך כל חיי העסקה.

סיכון סליקה הוא הסיכון להפסד שעלול להיווצר כאשר צד נגדי לא יקיים את חלקו ולא יעביר לבנק במועד הקבוע לכך את הסכום הנדרש בעת סליקת עסקה, זאת על אף שהבנק מילא את חלקו בעסקה והעביר לצד הנגדי את התשלום. הסיכון קיים רק כאשר התמורות בעסקה לא מועברות סימולטנית. החשיפה לסיכון סליקה היא למשך זמן קצר ובדרך כלל היא תוך יומית.

לאור השלכות השליליות הצפויות של התפשטות נגיף הקורונה על התוצאות הכספיות של המוסדות הפיננסיים בעולם, נרשם גידול במרווחים ובמחירי ה-CDS של מרבית המוסדות הפיננסיים הזרים מולם פועל הבנק. הבנק מקיים ניטור שוטף של המוסדות הפיננסיים מולם הוא עובד ובמידת הצורך פועל לצמצום החשיפה מולם ככל שניתן.

טבלה 11 – ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)

[נדבר 3]

ליום 31 במרץ 2020			
א	ב	ה	ו
עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	EAD לאחר CRM	RWA
במיליוני ש"ח			
0.2	0.7	13.0	3.3
-	-	-	-
0.2	0.7	13.0	3.3

- 1 שיטת החשיפה הנוכחית
- 3 הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT))
- 6 סך הכל

ליום 31 במרץ 2019			
א	ב	ה	ו
עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	EAD לאחר CRM	RWA
במיליוני ש"ח			
0.5	7.8	18.1	3.6
-	-	-	-
0.5	7.8	18.1	3.6

- 1 שיטת החשיפה הנוכחית
- 3 הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT))
- 6 סך הכל

טבלה 11 – ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1) (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2019			
ו	ה	ב	א
RWA	EAD לאחר CRM	חשיפה פוטנציאלית עתידית	עלות שחלוף
במיליוני ש"ח			
1.7	8.2	1.6	0.5
-	-	-	-
<u>1.7</u>	<u>8.2</u>	<u>1.6</u>	<u>0.5</u>

- 1 שיטת החשיפה הנוכחית
 3 הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT))
 6 סך הכל

טבלה 12 – הקצאת הון בגין התאמת שערור לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)

[נדבר 3]

ליום 31 במרץ 2020	
ב	א
RWA	EAD לאחר CRM
במיליוני ש"ח	
858.1	68.7

- 3 סך כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית

ליום 31 במרץ 2019	
ב	א
RWA	EAD לאחר CRM
במיליוני ש"ח	
431.0	34.5

- 3 סך כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית

ליום 31 בדצמבר 2019	
ב	א
RWA	EAD לאחר CRM
במיליוני ש"ח	
197.4	15.8

- 3 סך כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית

סיכון שוק

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020 כתוצאה מהשפעות התפרצות וירוס הקורונה חלה עלייה ברמת התנודתיות של גורמי הסיכון בשווקים הפיננסיים ובכללם שערי החליפין, מרווחי הבסיס, שערי מניות ומחירי אגרות-חוב. בנוסף, נצפתה ירידה בריביות הבנקים המרכזיים. כתוצאה מכך נרשמו עליות בחלק מאומדני סיכון השוק וההשקעה של פעילות המסחר, התיק הבנקאי ותיק הנוסטרו של הבנק. להורדת ריביות לזמן קצר על-ידי הבנקים המרכזיים, אלה שהתרחשו והורדות נוספות שעשויות להתבצע, ולשינויים בעקומי התשואות בשוק, השפעה על קיטון בהכנסות המימון והריבית העתידיות של הבנק והשפעה על השווי ההוגן והשווי הכלכלי.

טבלה 13 - סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)

[נדבך 3]

ליום 31 בדצמבר 2019	ליום 30 במרץ 2019	ליום 31 במרץ 2020
א	א	א
סכומים	סכומים	סכומים
במיליוני ₪		
2.0	1.3	5.0
0.2	0.4	0.2
1.0	1.2	1.0
-	-	-
-	-	-
-	-	-
-	-	--
-	-	-
3.2	2.8	6.2

מוצרים ישירים (outright products)	
1	סיכון שיעור ריבית (כללי וספציפי)
2	סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)
3	סיכון שער חליפין
4	סיכון סחורות
אופציות	
5	הגישה הפשוטה
6	גישת דלתה-פלוס
7	גישת התרחישים
8	איגוח
9	סך הכל

סיכון נזילות

[נדבר 3]

החל מיום 1 באפריל 2015 מיישם הבנק את הוראת ניהול בנקאי תקין 221 בנושא "יחס כיסוי נזילות" (LCR) של הפיקוח על הבנקים אשר מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס כיסוי הנזילות במערכת הבנקאית בישראל. יחס כיסוי הנזילות בוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצורכי הנזילות של התאגיד באופן זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה. במסגרת ההוראה נקבע אופן חישוב של יחס כיסוי הנזילות לרבות הגדרת המאפיינים ודרישות תפעוליות ל"מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה" (המונה) ומקדמי הביטחון בגינם, וכן הוגדר תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים הבאים (המכנה).

תזרים זה כולל, בין היתר, משיכה מסוימת של פיקדונות מסוגים שונים בהתאם למקדמים בתרחיש, ניצול מסוים של מסגרות אשראי שהבנק העמיד ועוד, בניכוי פירעונות במהלך החודש של אשראי שהבנק העמיד במקדמים מסוימים וכו'. הסיווגים של אגרות-החוב, סוגי הפיקדונות, סוגי המסגרות וכו' ומקדמיהם נקבעו בהוראה. בהתאם, שינוי בהיקף הנכסים הנזילים או בהרכבם, שינוי בהיקף הפיקדונות בכל אחד מסוגי הפיקדונות המוגדרים בהוראה, שינויים בהיקף מסגרות האשראי והערבויות מולם יש לשמור נזילות וכיצא בזה יכולים להביא לשינוי היחס. ככלל, יחס כיסוי הנזילות על-פי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 שונה מהמודלים הפנימיים החלים בבנק. היחס הממוצע במהלך הרבעון האחרון עומד על 248%, כאשר הדרישה המזערית היא 100% (בתקופה של הרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2019 היחס הממוצע עמד על 241%).

הבנק מנהל מעקב אחר ריכוזיות מקורות המימון בחתכים שונים, הן בשקלים והן במטבע-חוץ, ועומד במגבלות הפנימיות בנושא.

טבלה מספר 14 – מתכונת גילוי על יחס כיסוי הנזילות (LIQ1)

[נדבך 3]

מאוחד	
לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום	
31.03.2020	
סך ערך לא משוקלל ¹ (ממוצע)	סך ערך משוקלל ² (ממוצע)
במיליוני ש"ח	

	2,412.7	-	
	434.8	9,101.6	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
	24.1	481.9	1 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
	209.7	1,919.2	תזרימי מזומנים יוצאים
	201.0	6,700.5	2 פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
	711.4	1,234.9	3 פיקדונות יציבים
			4 פיקדונות פחות יציבים
			א4 פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראה ניהול בנקאי תקין 221)
			5 מימון סיטונאי בלתי מובטח
			6 פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של
	0.0	0.0	תאגידים בנקאיים קואופרטיבים
	606.1	1,137.3	7 פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
	99.2	99.2	8 חובות לא מובטחים
	0.0		9 מימון סיטונאי מובטח
	224.2	2,281.9	10 דרישות נזילות נוספות, מזה:
	69.9	69.9	11 תזרימי יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
	0.0	0.0	12 תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב
	134.5	1,948.1	13 קווי אשראי ונזילות
	0.0	0.0	14 מחויבויות מימון חוזיות אחרות
	19.8	263.9	15 מחויבויות מימון מותנות אחרות
	1,370.4	539.8	16 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
			תזרימי מזומנים נכנסים
	0.0	0.0	17 הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)
	314.7	474.9	18 תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
	64.9	64.9	19 תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
	379.6	539.8	20 סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
			21 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
			22 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
			23 יחס כיסוי נזילות (%) (LCR)
סך ערך מותאם³	2,412.7		
	990.8		
	248%		

1. ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).
2. ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס או יוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).
3. ערכים מתאים יחושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא (2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים). להגדרה של נכסי רמה 1, רמה 2 ורמה 2 ראה נוהל בנקאי תקין 221.

טבלה מספר 14 – מתכונת גילוי על יחס כיסוי הנזילות (LIQ1) (המשך)

[נדבר 3]

מאוחד		לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום	
31.12.2019		סך ערך משוקלל ¹	סך ערך משוקלל ²
במיליוני ש"ח		(ממוצע)	(ממוצע)
2,034.2	-		
433.7	8,948.5		
24.7	488.2		
215.7	2,010.1		
193.5	6,450.2		
737.0	1,257.4		
0.0	0.0		
670.1	1,197.5		
59.8	59.8		
0.0	0.0		
235.7	2,658.9		
61.7	61.7		
0.0	0.0		
153.9	2,346.9		
0.0	0.0		
20	250.3		
1,406.4	-		
0.0	0.0		
392.9	575.3		
163.0	163.0		
555.8	738.3		
סך ערך מותאם³			
2,034.2	850.5		
241%	241%		

סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה			
1	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)		
תזרימי מזומנים יוצאים			
2	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:		
3	פיקדונות יציבים		
4	פיקדונות פחות יציבים		
4א	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראה ניהול בנקאי תקין 221)		
5	מימון סיטונאי בלתי מובטח		
6	פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של		
	תאגידים בנקאיים קואופרטיביים		
7	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)		
8	חובות לא מובטחים		
9	מימון סיטונאי מובטח		
10	דרישות נזילות נוספות, מזה:		
11	תזרימי יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות		
12	תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב		
13	קווי אשראי ונזילות		
14	מחויבויות מימון חוזיות אחרות		
15	מחויבויות מימון מותנות אחרות		
16	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים		
תזרימי מזומנים נכנסים			
17	הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)		
18	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן		
19	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים		
20	סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים		
21	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)		
22	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו		
23	יחס כיסוי נזילות (%) (LCR)		

1. ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).
2. ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרימים נכנס או יוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).
3. ערכים מתאים יחושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרימים נכנס ויוצא (2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים). להגדרה של נכסי רמה 1, רמה 2 ורמה 2ב ראה נוהל בנקאי תקין 221.

הבנק ממשיך באסטרטגיה, שהחלה לפני מספר שנים, של התמקדות בגיוס מקורות ממשקי בית תוך חתירה להרחבת בסיס המפקידים וגרעון הפיקדונות. בשל ההנחה כי הישענות רחבה על מפקידים קטנים (משקי בית) תתרום ליציבות מקורות המימון ובכך לחוסנו של הבנק ולשיפור פרופיל הנזילות שלו, הבנק הקצה משאבים לטובת גיוס ממשקי בית. הבנק מגוון את סל המוצרים המוצע למשקי בית ופועל לשיפור מתמשך ביכולת הגיוס שלו מאפיק זה.

ניהול סיכון הנזילות וסיכון מימון

[נדבר 3]

דירקטוריון הבנק קבע את עקרונות ניהול הנזילות, את מדרג האחריות והסמכות ואת מערך ההתראות והטיפול בחריגות מהמגבלות שנקבעו. קביעת המגבלות האמורות מביאה בחשבון הן התרחשות צפויה של אירועים בבנק ובסביבתו העסקית והן את האפשרויות העומדות בפני הבנק לגבי גיוס מקורות חלופיים במקרה הצורך ואת העלויות של מקורות אלו. הערכת הבנק, בהתחשב בשיעורי מיחזור הפיקדונות בשנים האחרונות, החשיפה לסיכון האמור אינה גבוהה, בין היתר, משום שהבנק מגוון את מקורות המימון שלו, מקפיד להרחיב את בסיס המפקידים ולצמצם את מידת ההישענות על מפקידים גדולים ולשמר כרית נזילות מספקת הבאה לידי ביטוי בכך שיחס הנכסים הנזילים גבוה מהיחס הנדרש.

יחס מימון יציב (NSFR)

בנוסף הבנק עוקב אחר נזילות ארוכת הטווח באמצעות מודל יחס מימון יציב בהתאם לעקרונות מודל ה-NSFR (Net Stable Funding Ratio) בהוראות באזל III בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 342. יחס המימון היציב, לפי מקדמי הוראות באזל, עמד ביום 31 במרץ 2020 על 139% בהשוואה ל- יחס של 141% בסוף שנת 2019.

יחס קצר ארוך

מבנה המאזן של הבנק כולל שימושים ארוכים. כ- 70% מתיק האשראי הינו אשראי לדיור המאופיין בתקופות לפדיון ארוכות. מנגד, התקופה לפירעון של המקורות קצרה יותר. ליום הדוח פער המח"מ בין הנכסים וההתחייבויות הכספיות על פי לוחות הסילוקין הינו כ-3 שנים. אולם, פער זה אינו לוקח בחשבון מרכיבים התנהגותיים כגון פירעונות מוקדמים ומח"מ אפקטיבי של המקורות, אשר מקטינים באופן מהותי את הסיכון.

כחלק מניהול הסיכון, מדיניות הבנק שמה דגש על גיוס מקורות ממשקי בית. כ- 81% מפיקדונות הציבור של הבנק הינם של אנשים פרטיים. וכ- 56% מפיקדונות הציבור הינם בסכום של עד 1 מ' ש"ח.

הבנק מנהל את פער המח"מ בין הנכסים והתחייבויות שלו באופן שוטף, על-ידי מודלים ייעודיים לכימות היקף החשיפה. לצורך ניהול סיכון קצר ארוך קבע דירקטוריון הבנק מספר מגבלות, ביניהן:

תקרה להיקפי גיוס נדרשים בשלוש השנים הקרובות, מגבלה על ההפסד המרבי בתרחיש של עליית מחיר הפיקדונות, רצפה ליחס פיקדונות ממשקי בית מסך הפיקדונות וכדומה.

סיכונים אחרים

סיכון תפעולי

במיוחד בעת משבר הבנק חשוף לסיכונים תפעוליים כגון: המשכיות עסקית, סיכונים טכנולוגיים המידע מידע וסייבר וסיכונים מעלות והונאות. הבנק מקיים מסגרת מקיפה של תהליכים ושיטות על מנת להקטין את החשיפה להפסדים הנובעים מסיכונים תפעוליים. עם פרוץ משבר הקורונה זיהה הבנק את הסיכונים התפעוליים המתפתחים בתקופת המשבר, יישמו פעולות לניהול מיטבי של הסיכונים והורחבה הבקרה בתחומים אלה. להלן סיכונים אלה:

סיכון המשכיות עסקית - הבנק נדרש לשמור על רציפות מתן שירות ותפקוד, גם בעת צמצום הגעת עובדים למתקני הבנק, והגנה על עובדי הבנק ומניעת הדבקה. נדרשת תשומת לב גבוהה לניהול סיכון המשכיות עסקית מול ספקים אשר עובדים עם הבנק. סיכון סייבר ואבטחת מידע - לאור המצב המשברי קיימת עלייה בסיכון המובנה להתקפות סייבר מצד גורמים עוינים שעשויים לנצל את המשבר. חדר ניטור סייבר ממשיך בפעילות, מבוצעת התעדכנות מול יחידת הסייבר הפיקוחית וגורמים לאומיים לגבי אירועים מיוחדים, הוגברה הערנות של עובדים ופעולות להגברת המודעות.

סיכונים טכנולוגיים המידע - האתגרים הטכנולוגיים בחיבור עובדים הבנק לעבודה שלא במתקני הבנק, ושמירה על רציפות תפקודית רבים. קיים סיכון לכשלים ותקלות, איטיות מערכות ועומסים, פגיעה ביעילות העבודה לאור קושי בתפעול מערכות אצל משתמשים, סיכון לפגיעה בתמיכה ושירות למשתמשים בגלל מרחק וקושי בזמינות ועוד. הבנק נערך עוד טרם הגעת המגיפה לארץ, מבחינת תשתיות עבודה מרחוק, ומנהל את הסיכונים הללו בתשומת לב הדוקה.

מעילות והונאות – בתקופת משבר גורמים שונים עשויים לנצל את המצב לביצוע מעילה או הונאה. הורחבו פעולות הבקרה למניעת מעילות והונאות, וישמו פעולות הסברה להגברת מודעות עובדים לארועים מסוג זה. למידע נוסף על החשיפה לסיכונים הנ"ל ולאופן ניהולם ראה דו"ח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2019 של הבנק.

לפרטים נוספים אודות הסיכון התפעולי וסיכונים אחרים ראה [דוח על הסיכונים לשנת 2019](#).

טבלה מספר 15 - מילון מונחים

לפירוט מילון המונחים [ראה דוח על הסיכונים \(גילוי בהתאם לנדבך 3\) לשנת 2019 של הבנק.](#)

טבלה מספר 16 - אינדקס
[EDTF]

מדדי ביצוע עיקריים, 3		
מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים, 17	א	
מינוף, 11, 25, 26		אינדקס, 3, 47
מיסים נדחים, 20, 21, 24		אשראי לדיור, 30
מסגרות אשראי, 42		
מפקידים גדולים, 45	ב	
		באזל, 5, 17, 42
ג		בטחונות, 26
נגזרים, 20, 25, 26		
נזילות, 42, 45	ה	
ניירות ערך, 25, 26		הון מניות, 19, 20, 22
		הון עצמי רובד 1, 11, 17, 19, 20, 21, 24
ס		הון רובד 2, 17, 19, 23
סיכון אשראי, 26, 27		הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי, 17
ש	מ	
<u>שווי הוגן, 19, 20, 39</u>		מגבלות, 17